

ТОРА

9/2017

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

STIHL®

ИЗКЛЮЧИТЕЛНО МОЩЕН ПРОФЕСИОНАЛЕН МОТОРЕН ТРИОН

STIHL MS 661

Много мощен, високопроизводителен моторен трион, оборудван с най-модерна технология 2-MIX, който е предназначен да издържа на екстремно натоварване. С оптимално тегло за единица мощност, ниско ниво на вибрации и HD2 въздушен филтър с радиално уплътнение. Препоръчва се използването му при ефективен гобив на еггрозмерна дървесина.

Само при дилърите на STIHL:

www.stihl.bg

След четвърти век

През януари 1992 г. бе отпечатан първият брой на сп. „Гора“, приемник на сп. „Горско стопанство“. Новата концепция бе „страниците на списанието да се отворят широко за радостта и болката на лесовъдската професия.“

Година след година и ето - вече четвърт век, сп. „Гора“ се опитва, надяваме се успешно, да информира и да предлага на своите читатели професионално четиво за всичко, свързано с горите на България. Най-желани от нас и най-четени са репортажите от срещите ни с лесовъдската колегия.

За тези 25 години създадохме уникално повествование за многоликите и динамичния делник на горските хора и на горския сектор, което, увековечено и осмилено от пиедестала на историята, ни изпълва както с преклонение, така и с надежда.

Надежда, че горският печат ще продължи да бъде частичка от живота на служителите в горска униформа.

Затова се обръщаме към тях и към всички наши читатели само с една дума: „Абонирайте се!“

За да бъдем и през 2018 г. заедно.

Редакционен съвет:

Председател:

д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ

Членове:

инж. ДИМИТЪР БЪРДАРОВ

инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ

проф. д-р ИВАН ПАЛИГОРОВ

д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ

доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ

доц. д-р ЗДРАВКО СТАЛЕВ

Главен редактор:

инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ

boris@iag.bg

bbgospod@yahoo.com

Редактори:

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА

banzarova@abv.bg

(Водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА

yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:

инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА

vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:

ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА

nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:

ЙОРДАН ДАМЯНОВ

jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,

тел.: 02 988 86 42;

тел./факс: 02 988 04 15.

<http://www.gorabg-magazine.info>

E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22

IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50

СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнуса за печат на

12.10.2017 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.

Отделен брой - 3.00 лева.

Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2 ..... **Интервю: Заместник-министърът на земеделието, храните и горите Атанас Добрев пред сп. „Гора“**

6 ..... Тема на броя: Съхнене на горите в териториалния обхват на ЛЗС - Пловдив

14 ..... По дирите на изпепелената гора край Кресна

17 ..... Висше образование: Започна новата академична година в Лесотехническия университет

18 ..... **Да изчистим България заедно: В зелената инициатива България е един отбор**

20 ..... Лесозащита: *Fusarium circinatum* - опасно гъбно заболяване по видовете от род *Pinus*

22 ..... Юбилеи

24 ..... **Гост на редакцията: Весела Герчева: В „Музейко“ родителите виждат децата си по друг начин**

26 ..... Новини от природните паркове

27 ..... Информация

III ..... **Обичам България: Светъл ден!**

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 Interview: The Deputy Minister of Agriculture, Food and Forestry Atanas Dobrev in front of „Gora“ magazine
- 6 Theme of the issue: Drying forests in the territorial range of Forest Protection Station - Plovdiv
- 14 Follow in the tracks of burned-out forest by Kresna
- 17 Higher education: The new academic year has begun in University of Forestry
- 18 Let us clean up Bulgaria together: In the green initiative Bulgaria is one team
- 20 Forest protection: *Fusarium circinatum* - a dangerous fungal disease in the species of the genus *Pinus*
- 22 Anniversaries
- 24 Editorial's office guest: Vessela Gercheva: In „Museiko“ the parents see their children in a different way
- 26 News from nature parks
- 27 Information
- III I love Bulgaria: Have a bright day!

**Заместник-министърът
на земеделието,
храните и горите
Атанас ДОБРЕВ
пред сп. „Гора“**

Българската гора има добро бъдеще

Атанас Чавдаров Добрев е роден на 18 септември 1975 г. в София. Висше образование получава във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“, магистърска степен в специалността „Стопанско управление“, през 2001 година. От 21 март 2002 до 27 август 2007 г. работи в Държавен фонд „Земеделие“ последователно като експерт, главен експерт и началник на отдел. От октомври 2007 до юни 2008 г. е съветник на председателя на Държавната агенция по горите и и.д. парламентарен секретар на Агенцията. От 17 юни 2008 до 17 август 2009 г. е изпълнителен директор на Национален фонд „Българска гора“. До 2013 г. работи в земеделския сектор, като от 11 юни 2013 г. е назначен за парламентарен секретар на Министерството на земеделието и храните. На 15 юли 2014 г. е избран за изпълнителен директор на ДФ „Земеделие“ - Разплащателна агенция, където работи до 1 септември 2014 година. От 1 септември 2014 до 1 декември 2014 г. е директор на дирекция в Министерството на земеделието и храните. От 1 декември 2014 до 12 май 2017 г. е зам.-изпълнителен директор на ДФ „Земеделие“ - Разплащателна агенция. От 12 май 2017 г. е назначен за заместник-министър на земеделието, храните и горите, отговарящ за горския сектор. Семеен, с две деца.

- Г-н Добрев, и това лято пожарите не отминаха горите на България. Какво предвижда Министерството да се направи за превенция и бърза реакция при възникване на запалване?

- Да, и през настоящата година въпреки многократните предупреждения, които ръководството на Министерството и аз лично в качеството ми на заместник-министър отправяхме чрез медиите към обществеността за стриктно спазване на противопожарните правила за безопасност в близост до горските и земеделските територии, въпреки мерките за превенция, пожарите в горски територии през летните месеци не ни подминаха и станаха основна тема на новинарските емисии.

От началото на годината до края на септември са регистрирани над 480 горски пожара на територията на цялата страна при общо засегнати над 45 000 дка гори. Броят е сравним с този за същия период на миналата година, когато пожарите са 490, като площта сега е намаляла спрямо миналата година, когато е над 60 000 декара.

За съжаление, сега изключително много нарасна площта на горите, обхванати от върхови пожари, и те се

разпространиха на близо 10 000 дка, което е госта наг миналогодишните 7100 дка и е над 6 пъти повече в сравнение с 2015 г., когато са едва 1500 декара.

Голяма част от изгорелите горски територии през тази година бяха засегнати при големия пожар, който възникна на територията на Държавните горски стопанства в Симитли и Кресна. Неговото гасене беше тежко и изискваше мобилизация на много хора и техника и продължи над 7 денонощия.

В потушаването активно участие взеха над 600 наши служители от горжовното предприятие и регионалните дирекции по горите, на които искам да изкажа **специална благодарност**.

Само в този пожар бяха засегнати над 13 900 дка гори, като близо 6900 дка бяха унищожени от върхов пожар. Това се изразява и в драстичното увеличаване на преките щети от горски пожари, които включват разходите и за техниката, и за участието на нашите служители и колегите от МВР, както и за огромните щети върху природата и разходите, необходими за подпомагане на процесите на възстановяване на тези гори.

Същевременно, строго статистически погледнато,

площта на засегнатите територии в последните две години е по-малка на фона на средногодишното опожаряване в страната от 110 000 декара в периода от 2005 до 2015 година.

Намаляването се дължи на подобряване на превантивна дейност и информираността на населението, което и ние настоятелно следваме, както и на вложените немалко финансови ресурси от страна на МЗХГ и МВР за закупуване на специализирана техника и за обучение за работа с нея на служителите, за създаване на доброволни формирования и специализирани групи от служители и работници на ДГС и ДАС за реагиране при нужда. Отдаваме дължимото и на подобрената координация на действията с местните власти и когато е възможно, и с другите собственици на горски територии.

Избраният от нас подход за насочване на усилията в превенция намира приложение и в други страни, засегнати от горски пожари. В последното десетилетие в държави, в които това бедствие е в големи мащаби, се признава, че наложеният до момента модел на финансиране на дейностите по опазване на горите от пожари е бил до голяма степен погрешен. Като пример се сочи, че влагането на финансови средства основно в сили и средства за потушаване на пожарите не дава очакваните резултати в Испания, Италия, Гърция, САЩ. Там над 80 % от средствата се изразходват за осигуряване на авиотехника и за ресурси за гасене на възникващи през годината горски пожари, а едва под 20 % се насочват за превенция и превантивни мероприятия в горски територии. Това ни дава основание да смятаме своя подход за креативен и възнамеряваме да го отстояваме и в бъдеще при вземане на управленски решения за начина на финансиране на дейностите по опазване и защита на горите от пожари. Това означава още, че е важно да се разпределя ресурс за превенция по-не равен на този, който ще се влага в техника и средства за гасене, за да има по-оптимални резултати.

- Горските служители от всички държавни структури от началото на юни извършиха над сто хиляди проверки в горските територии. Каква бе тяхната цел и ще продължат ли запорег?

- Проверките категорично нямат временен характер. Напротив - отчетите показват, че дори в последната седмица броят им се е увеличил двойно спрямо предишните седмици предвид настъпването на отоплителния сезон и ника на снабдяването с дърва за огрев.

Нашите служители получиха още през юни разпореждане от настоящото ръководство да засилят контрола в горските територии, което е сред основните им задължения. Така че спазването му не може да има временен характер и е с цел трайно намаляване и ограничаване на незаконните практики в горите. Лично аз, в правомощията ми на заместник-министър, ще бъда безкомпромисен към неспазване на Закона за горите и на Закона за лова и опазването на дивеча както от страна на гражданите, така и от страна на нашите служители.

Целта е цялостен и всеобхватен контрол по веригата от добива на дървесина, през експедиция от временен горски склад и транспорт до доставката до крайния потребител и преработката ѝ.

Ръководството на Министерството на земеделието, храните и горите е решено този усилен контрол стриктно да се утвърди и е създадо координация по цялата верига по прилагането на функциите по контрол

и опазване на горите от структурите на МЗХГ, шестте държавни горски предприятия и Изпълнителната агенция по горите и нейните 16 регионални дирекции. Интензивният контрол досега показва извършени от юни до първата седмица на октомври общо 52 000 проверки от инспекторите на ИАГ и близо 62 000 - от мобилните екипи и горските стражари на държавните предприятия. Те са свързани с контрола по опазване на горските територии, достъпа и движението на транспортни средства в тях, спазването на нормативните разпоредби в обектите за съхранение и преработка на дървесина и недървесни горски продукти.

От тях близо 42 000 са само проверките на превозни средства, транспортиращи дървесина, като тук основни са проверката на придружаващи документи за превоз и наличие на контролна горска марка върху челата на дървесината, както и за наличие на монтирано GPS устройство за позициониране и проследяване.

24 100 са проверките на сечищата в горските територии по извършено маркиране и състояние на насажденията, съпътстваща изискуема документация, спазване на технологичния план за добив на дървесина, технология на сечта, обособени временни горски складове и по правоспособността на лицата, извършващи добив. 7400 са проверените обекти за съхраняване, преработка и търговията с дървесина и недървесни горски продукти, добити от горските територии, за воденето на електронен дневник и превозни билети на постъпилата преработена и експедирана дървесина и за изрядност на системата за постоянно видеонаблюдение, както и за маркировка с контролна горска или производствена марка на наличната дървесина.

В рамките на обходите са проверени и 21 000 ловци, 4000 риболовци и над 15 300 физически лица.

Съставени са общо 1360 констативни протокола, от които при 725 нарушителят е неизвестен.

Общият брой на съставените актове е 2290, от които 2237 са по Закона за горите, 81 - по Закона за лова и опазване на дивеча, и 10 - по Закона за рибарството и аквакултурите. Наложили са 8 принудителни административни мерки по Закона за горите.

При проверките са задържани 2420 пространствени м³ дърва за огрев, 1443 м³ обла строителна дървесина, 60 м³ фасонирана дървесина. Задържани са и 145 моторни превозни средства, 20 коня и 73 каруци, както и 75 моторни триона. По Закона за лова и опазване на дивеча са задържани 13 единици законно притежавано оръжие, както и 5 бр. едър дивеч и 9 бр. дребен дивеч. С цел по-голяма ефективност на контрола са дадени указания за извършване на ротационни проверки между различните регионални дирекции, като се изпращат проверяващи екипи в обхвата на други отдалечени дирекции.

Засилено е взаимодействието на служителите по контрола и опазването на горските територии със служители на МВР, като в случаи, когато има данни за престъпление, структурите на МВР поемат случаите. От своя страна, когато служители на МВР при свои проверки констатира нарушения, свързани с горското законодателство, те се обръщат за съдействие към наши служители.

Добър пример на такова взаимодействие е в териториалния обхват на РДГ - Берковица, където служители на МВР имат съставени 51 акта по Закона за горите.

Съвместни акции с Дирекция „Жандармерия“ на МВР са проведени на територията на Регионалните дирекции по горите - София, Ловеч и Берковица.

Съвместни проверки на МПС, транспортиращи дърве-

сина, се провеждат редовно със служители на Агенция „Пътна инфраструктура“ на територията на цялата страна.

Нашият екип иницира и подписването на споразумение между структурите на ИАГ и ИАРА за съвместни акции в горски територии в близост до водоеми, които също се оказаха много ефективни.

- Един от най-актуалните проблеми за сектора е съхненето на горите. Какви действия се предвиждат, за да бъде ограничен и предотвратен процесът?

- Протичащите интензивни процеси на съхнене имат характер на бедствие, което за мащабите и възможностите на страната е сериозно предизвикателство. Настоящото ръководство на Министерството е наясно със значимостта на проблема. Министър Румен Порожанов лично проведе среща още в началото на мандата си с учени от горската колегия и с представители на предприятия, общини и всички заинтересовани страни, за да потърсим общо и незабавно решение на проблема.

Влошеното здравословно състояние на иглолистните гори в последните 2-3 години, и най-вече в културите от бял бор в зоните до 800 м н.в., изисква нашата категорична намеса. Общият размер на горите, увредени от болести, в т.ч. от корояд и от абиотични фактори, достигна 37 000 хектара.

Причините за увреждането са комплексни - най-вече високи температури, малко количество валежи, допуснати грешки в миналото при залесяване на някои иглолистни дървесни видове извън естествените им райони на разпространение, общо отслабване на дървостойките и не на последно място - достигане на пределна възраст на културите в контекста на неадекватните за тях условия. Към това трябва да добавим и често неспазването на санитарните изисквания при добива на дървесина от тези насаждения и ненавременното усвояване на увредената дървесина. Всичко това само задълбочава проблема. Затова със заповед на министър Порожанов беше създадена работна група, която да действа като кризисен щаб, който вече проведе две срещи и взе неотложни решения за провеждане на спешни административни и организационни мерки.

Основните ни усилия са насочени към бързо усвояване на увредената дървесина и своевременно възстановяване на засегнатите гори чрез залесяване с устойчиви дървесни видове или подпомагане на естественото възобновяване в тях. Трябва да се подчертае, че борбата срещу короядите и гъбните болести, които са основни причинители за съхненето, е трудна, скъпа и неефективна. На проведените срещи и обсъждания експертите подчертават, че в горскостопанската практика се е установила като най-ефективна мярка санитарната сеч. Те препоръчват нейното навременно провеждане при спазване на изискванията - почистване на сечищата, складиране и навременно транспортиране на дървесината, което да ограничи разрастването на повредите към здравите насаждения.

За съжаление трябва да се отбележи, че голяма част от увредените гори са на труднодостъпни терени, при пълна липса на пътища до тях. В някои райони недостигът на работна ръка и производителна техника също създават затруднения по прилагането на належащите спешни мерки.

Искам да подчертая, че държавните предприятия полагат неимоверни усилия да се справят по места със за-

трудненията и да предотвратят реалната опасност дървесината да бъде похабена. Тяжна е грижата и да приемат действия по събиране на достатъчно количество семена за посев в държавните горски разсадници и за производството на необходимите фиданки за залесяване, включително и за другите собственици на гори. По уверения на специалистите много вероятно е постепенно процесите на съхнене да отслабнат, но паралелно ще протече замяна на досегашните култури от бял бор с местни широколистни дървесни видове, които се очаква да са по-устойчиви към променящите се условия на средата. При тази трансформация е от решаващо значение да не се допусне нарушаване на защитните функции на горите, като бъдат напълно съхранени водоохранните и противоерозионните им функции. Надеждата ни е, че създаденият щаб, който включва представители на лесовъдската колегия, държавните предприятия и областните органи за управление, има капацитет за това. Той изготвя конкретни предложения за включване в оперативни програми за действие по места. Взе се решение на държавните предприятия да се препоръча да въведат икономически обосновани стимули за по-бързото усвояване на повредената иглолистна дървесина, като, от една страна, бъде привлечен бизнесът чрез увеличаване на цените за добив заради трудния достъп, а от друга - чрез предлагането на добитата дървесина на гражданите на намалени и по-достъпни цени.

Съвместно с общините и кметствата се предприеха и стъпки за идентифициране на собствениците на заболели гори и да им се изготвят предписания с конкретни действия и срокове за изпълнение. Предписват се и санитарни мерки към преработвателите на дървесина, които оперират в близост до горите.

За целия този процес ИАГ изготвя ежеседмичен мониторинг, като в него се проследява развитието на нападенията от неприятели в горите и напредъкът по преодоляването им.

- Кои още направления от работата в горите определяте като приоритетни?

- Всички се възхищаваме и се радваме на нашата гора, но тя изисква перманентни грижи. И всяка грешка се заплаща скъпо, затова е необходимо отговорно отношение от всички.

След опазването на горите от пожари и вредители една от най-важните ни грижи е ефективната борба с браконьерството и незаконните практики, като освен организационни мерки по засилване на контрола, които вече сме предприели, необходимо е и подобряване на нормативната база.

Разчитаме много на вече утвърдената система за информираност и прозрачност в системата на горите, на базата на която да се създадат още по-надеждни условия за активно участие на обществеността в контрола в горите. Един от инструментите за това е чрез възлагане и приемане на областни планове за развитие на горите след широко обществено обсъждане и утвърждаване на регионалния подход при стопанисване на горите. Това би трябвало да върви паралелно със завършване на процеса на сертифициране на държавните гори, подобряване на горската пътна мрежа, провеждане на националната горска инвентаризация и развиване на информационната система за горите и горското стопанство.

Един от инструментите за постигане на това би могъл да е успешното прилагане на горските мерки от Програмата за развитие на селските райони.

В контекста на вече казаното за трансформиране на изголистните култури в по-ниските части на горските територии в по-устойчиви, доминирани от местни дървесни видове широколистни гори, е необходимо устойчиво управление на горите със защитни и специални функции. Пак по тази линия е важно да се работи за ускоряване на процедурите за статута и начина на ползване на земеделските земи, придобили характеристики на гори.

Всичко това е свързано с повишаване на квалификацията и знанията на специалистите, работещи в горите, и подобряване на системата на заплащане, което да съдейства за по-добрата мотивация на нашите служители.

Не на последно място е значимостта на екосистемните услуги, предоставяни от горите, като за нас е особено важно да внесем подобрения в управлението и на природните паркове, за да ги превърнем в притегателни центрове за населението като места за опазване на биологичното разнообразие, екологично образование, възпитание и отдих. В по-далечен план би могло да се помисли и върху устойчивостта на екосистемните услуги, предоставяни от горите, предмет на стопанска дейност.

- Какво според Вас е бъдещето на българската гора и ролята ѝ в стопанството и екологията на страната? Има ли необходимост от законови и нормативни промени, свързани с нейното стопанисване и с нейните собственици?

- Бъдещето на българската гора зависи от всички нас - не само от тези, които взимат решения за сектор „Гори“, но и от тези, които милеят за българската гора - работниците и специалистите, местното население, всички онези, които ползват продуктите от нея, също и защитниците на опазването на природата и обществеността като цяло.

Опазването на горите в световен мащаб е подложено на сериозни предизвикателства по отношение на запазване на биоразнообразието, вследствие на настъпващите глобални климатични промени и породените от тях неблагоприятни въздействия - засушаване и намаляване на валежите, а оттам и увеличаване на опасност-

та от пожари, но също и от негативните въздействия на човешката намеса като незаконни посегателства върху горите и дивеча.

Въпреки това и тъкмо заради това горите запазват своята незаменяема роля като основен източник на чиста вода и въздух, а заедно с това - и средище за отдих и туризъм на населението. Горите са и ценен ресурс на обществото за задоволяването му с дървесина, билки, гъби и горски продукти.

Опазването и подобряването на стопанисването и управлението на българските гори изискват целесъобразни и навременни мерки и краткосрочни и дългосрочни инвестиции не само за защита и опазване, но и за залесяване и отглеждане на горите, разширяване на пътната мрежа и технологично обновление.

Всяка добре обмислена и адекватно реализирана законодателна инициатива, превърната в норма, както и внимателен преглед, анализ и при необходимост и актуализиране на административните наказания и глоби, биха могли да допринесат за повишаване на отговорността на практикуващите лесовъди при провеждане на лесовъдските мероприятия и за криминализиране на незаконните посегателства в горите.

Ценно за нас е и повишеното общо ниво на екологичното съзнание и отношение на българското общество и на целия неправителствен сектор към горите и процесите в тях, което ги прави наш съюзник. Това ни дава надежда, че българската гора има добро бъдеще!

- Какво е Вашето обръщение към горските служители?

- Искам да пожелая на всички служители и техните семейства преди всичко много здраве, успехи и щастие! Нека запазят чест и достойнство при всяко свое действие и нека бъдат горди с възможността да работят в интерес на българската гора с отговорност към природата и за една здравословна и привлекателна околна среда за българските граждани. Грижата за гората - този изключително ценен ресурс, е грижа за самата държава, а защо не и за бъдещето на света.

05.10.2017 г.

Въпросите зададе
Борис ГОСПОДИНОВ

Лесовъди разговарят с децата

На 31 август децата - участници в едномесечната Лятна академия, организирана от Националната художествена академия за пореден път, посрещаха гости. В двора на НХА, пременени като приказни герои и горски

обитатели, те показаха свои рисунки и артинсталации, посветени на рециклирането на отпадъците и опазването на природата.

Инициативата бе на МЗХГ, ИАГ и ЮЗДП - Благоевград. С голям интерес малките „академици“ посрещнаха лесовъдите от Изпълнителната агенция по горите - г-р инж. Ценко Ценов - директор на дирекция „Гори и лесовъдски дейности“, и г-р инж. Анна Петракиева - главен експерт в отдел „Възобновяване, стопанисване, ползване и защита на горите“. Инж. Петракиева увлекателно разказа на малчуганите за гората и нейните обитатели и преди да се появи Зеленко - символът на кампанията „Да изчистим България заедно“, ги запита защо природата трябва да се пази чиста (снимката). Всяко дете си имаше „версия“, но не за да спори, а за да се обедини около идеята „гората да остане все така хубава и полезна за хората“.

Всеки от участниците в Лятната академия получи диплом, а в края на празника пристигна и подаръкът за младите таланти - огромна торта, осигурена от ЮЗДП - Благоевград. ¶

Съхнене на горите в териториалния обхват на ЛЗС - Пловдив

Лесозащитната станция ни посреща с приятни за работа на немногочисления колектив условия. И с големия обем дейности, сред които главно място заема разрешаването на проблем № 1 на 2017 г. - масовите повреди от корояди и съхнене-то в културите от бял и черен бор. В обхвата на дейността на станцията, в която работят 10 души, попадат гори с обща площ 1 180 104 ха, като 497 086 ха са иглолистни и 683 018 ха - широколистни гори, с широк географски обхват. Това са насажденията в Стара планина, Средна гора, Сакар, Родопи, Рила и Тракия, които се намират в регионалните обхвати на РДГ - Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Стара Загора. Държавните гори се стопанисват от три Държавни предприятия - Югозападно, Южноцентрално и Югоизточно, с общо 53 териториални поделения. Общински гори има на територията на 23 общини, голям е броят на частни горски имоти с площ под 1 ха, има и 43 кооперации и сдружения. Големата площ - една четвърта от горските територии на страната, и голямото видово разнообразие предопределят и здравословното състояние на иглолистните насаждения.

През първото деветмесечие на 2017 г. общата площ на засегнатите от съхнене иглолистни гори в района на Станцията по РДГ е 160 396 дка, като най-голям е дялът - 67 125 дка, в РДГ - Кърджали. От различни видове корояди са нападнати 102 289 дка, отново с най-големата площ - 56 742 дка, са насажденията в РДГ - Кърджали.

Най-голям дял на повреди от съхнене - 105 044 дка, и от корояди - 84 688 дка, се пада на териториалните поделения на ЮЦДП - Смолян.

Инж. Пенчо ДЕРМЕНДЖИЕВ - директор на Лесозащитната станция в Пловдив

Мостът между науката и практиката

- Инж. Дерменджиев, разкажете ни малко от историята на Станцията и има ли precedent за масовото размножаване на стъблените вредители ?

- Дейността на ЛЗС - Пловдив, започва на 7 април 1960 г. с назначаването на трима служители - инж. Тодор Чернев - директор, инж. Ангел Костов - служител, агр. Лиляна Лахтаријева - лаборант, и е свързана с организиране на здравната и сигнализаторската служба в горите. В своята 57-годишната история Станцията познава много важни лесозащитни проблеми, с които успява да се справи успешно. Съществена част от дейността ни е лабораторната работа. Показателен за важноста ѝ е фактът, че при основаването на Станцията от тримата души персонал единият е лаборант. Дългогодишната успешна дейност на лабораторията категорично затвърди този факт. За опасността от стъблени вредители, в т.ч. короядите, за първи път се споменава в доклада за дейността на станцията през юни 1961 г., веднага след ветролома от 29 май 1961 г. в Пазарджишко и Смолянско. Посочват се и най-опасните от тях - голям боров хоботник, върхов корояд, голям боров ликояд, гравьор и типограф. Благодарение на бързата намеса на горското ведомство и предприетите всеобхватни мерки не се е допуснал каламитет. Основните способности за борба с вредителите тогава са ловни кори - срещу големия боров хоботник, обелване на дървесината, нападната от стъблени вредители, навременно извозване на дървесината от поразените насаждения, както и изгаряне на стъблените остатъци след сечта.

- Защо говорим днес за лесопатологичен проблем в нашите гори, който добива все по-запращаващи размери?

- За значително увеличаване на короядите знаем от 2015 г., след мащабния снеголом и снеговал на големи площи в Родопите. През

2016 г. по наше предложение бе организирано извънредно съвещание на Националната комисия по лесозащита, на което докладвахме, че има проблем както с корояди, така и с патогени. През пролетта

и лятото на тази година ситуацията се промени в още по-негативна посока. Да, каламитет няма, но 9 % от иглолистните гори в района на станцията съхнат или са в процес на съхнене. Бих отбелязал, че проблемът с короядите е по-лесен за решаване, отколкото проблемът с патогените, които активно „се включиха“ в задълбочаване на ситуацията. В условията на физиологичното отслабване на насажденията гъбните заболявания са причинени основно от фитопатогенната гъба *Sphaeropsis sapinea*, която в различна степен е засегнала 6000 хектара.

- Какво бе извършено от ЛЗС - Пловдив, за решаването на този проблем?

- Обемът на работата в Станцията се определяше от два най-важни по значимост лесозащитни въпроса - повредите от корояди, съхнене и абиотични въздействия в културите от бял и черен бор и нападенията от боровата процесия. Разбира се, основата за решаването на проблема със съхненето или короядите бе действащата нормативна база и редица указания на ИАГ и решения на национални съвещания. Още през 2015 г. след природното бедствие от март бяха издадени указанията към държавните предпри-

Колективът на ЛЗС - Пловдив

ятия и териториалните им поделения за предприемане на мерки за отстраняване на повалената и пречупената иглолистна дървесина като основа за размножаване на стъблени вредители от род *Ips*. Проведах се обучения и семинари с лесовъдския персонал от Смолянска, Пазарджишка, Пловдивска, Кърджалийска и Старозагорска област за подготовка на терения персонал за конкретно решаване на предстоящия проблем. Тези обучения преизраснаха в ежесмесни инструктажи. Извършват се анализи на изпращаната от ДГС/ДЛС информация за резултатите от заложените феромонови уловки. На терен проучваме динамиката на съхненето и ареала на гъбата *Sphaeropsis sapinea*. Лабораторната работа е от огромно значение в работата на ЛЗС - Пловдив, в този момент. Водят се дневници за постъпилите и анализирани проби, като за тази година досега те са 350. Разчитаме и на сътрудничеството с учените от ИГ на БАН.

- С нарастването на обема на работата как се справя колективът на Станцията чисто физически?

- Заявления за посещения на обекти както от страна на държавните, така и от частните, общинските, кооперативните собственици идват вече всеки ден. Стана невъзможно да посетим обекти дори в Пловдивска област, а те са още четири. Станцията не разполага нито с толкова специалисти, нито с превоз, нито с финансов ресурс. И затова смятаме, че е най-важно да получим и да обработим пробите и да определим причината за съхненето, в резултат на което ще се издават предписания.

- Обществеността надига глас. И включването на областни и местни управи е важно при такъв голям проблем.

- Да, така е. Особено активен в това отношение е областният управител на Смолян Недялко Славов. Той инициира създаването на съвместна със горските институции Работна група за спешни мерки в борбата с корояда в горите. Промените в Наредба № 8 са предприети и благодарение на такава висока заинтересованост. Съвместни действия бяха обсъдени и на Регионалния консултативен съвет към Областната администрация в Пловдив.

- От друга страна, във връзка с изпълнение на чл. 133, ал. 1 от Закона за горите, задължение на собственика на горска територия е да организира за собствена сметка лесозащитата им. РДГ - Пловдив, е издало препоръки и към общинските съвети

и общинските горски структури за изготвяне на оперативни планове за овладяване на процеса на съхнене. Вашето мнение?

- И частните, и държавните гори имат общ лесопатологичен проблем, който се вижда от цялото общество. При нас например идват собственици на горски имоти и информират, че дърветата съхнат. При проверки установяваме, че в имота има повалена от природно бедствие дървесина, но той не се е погрижил за своевременното ѝ изваждане и тя е станала огнище за развъждане на корояди, които нападат здравите дървета както в частните, така и в държавните гори. Абсолютно съм съгласен, че собствениците на гори трябва да знаят не само своите права, но и задължения.

- Като лесовъд и ръководител на лесозащитното звено какво Ви тревожи в тази ситуация?

- Искам да подчертая, че още през 2015 г. предупредихме, че короядите ще дойдат. И още миналата година започнахме обучения на терен и ги правехме, докато се стигна до заседанието на Националната комисия по лесозащита през тази година. Т.е. ние като звено за лесозащита предупреждавахме навреме. Между 2012 и 2013 г. при предишното „голямо съхнене“ имашме 136 000 дка засегнати площи. Сега сме три пъти и половина отгоре. Не е ли тревожно, че вече трябва да вървим след проблема? Като лесовъд не съм съгласен, че главната причина на сегашната катастрофа е това, че иглолистните се намират извън ареала на своето разпространение. Теоретично е така, но времето - не. Насажденията са изпълнили своето предназначение, но за повечето от тях не са приложени навременни лесовъдски мероприятия.

- А какво Ви стимулира лесовъдът отново да докаже, че може?

- Лесозащитната станция е мост между науката и практиката и досега сме оправдавали този основен замисъл на създаването ѝ. Предстои много работа, и то, подчертавам, съвместна, с много институции. Такъв упорит и агресивен вредител като короядът може да се ограничи единствено с обща работа. Експертите от Станцията ще се постараят този мост да бъде много здрав. Сега, и то по трудния начин, трябва да усвоим съхнещата гора, но и отново да залесим. Защото поколенията няма да ни простят, ако оставим след нас незалесени и непродуктивни горски площи. Възобновяването на тези насаждения е много важно - те са с водоохранни, противоерозионни и рекреационни функции.

Инж. Христо ТОМОВСКИ - заместник-директор

В своята 57-годишната история ЛЗС - Пловдив, работи по важни лесозащитни проблеми. За разрешаването им са извършвани съществени дейности, сред които третирането на горите с помощта на вертолети и самолети, като са прилагани биологични и хормонални

препарати за растителна защита, с което се минимизира негативното въздействие върху околната среда. Ползвани са напредничави за времето си средства за опазване на горите - масово разселване на отгледани в Станцията ентомофаги, залагане на фотоеклектори и лепливи пояси. Прилагани са и необичайни методи - грижи за горските мравки и птици, нектароносна растителност, опазване на хралупести дървета. Някои от тези методи и средства продължават да ползваме и сега. Винаги се е отчитало голямото значение на инструктажите и обучението на персонала.

От фигурата може да се види динамиката на повредите в иглолистните гори за 30-годишния период.

В Станцията се извършва и важна лабораторна работа. Всяко предписание се взема след извършване на редица дейности в лабораторията и документиране на всеки анализ.

Основните дървесни видове в района на ЛЗС - Пловдив, са бял бор,

черен бор, смърч, ела, бук и различните дъбове. Широколистните гори са 58 %, а иглолистните - 42 на сто.

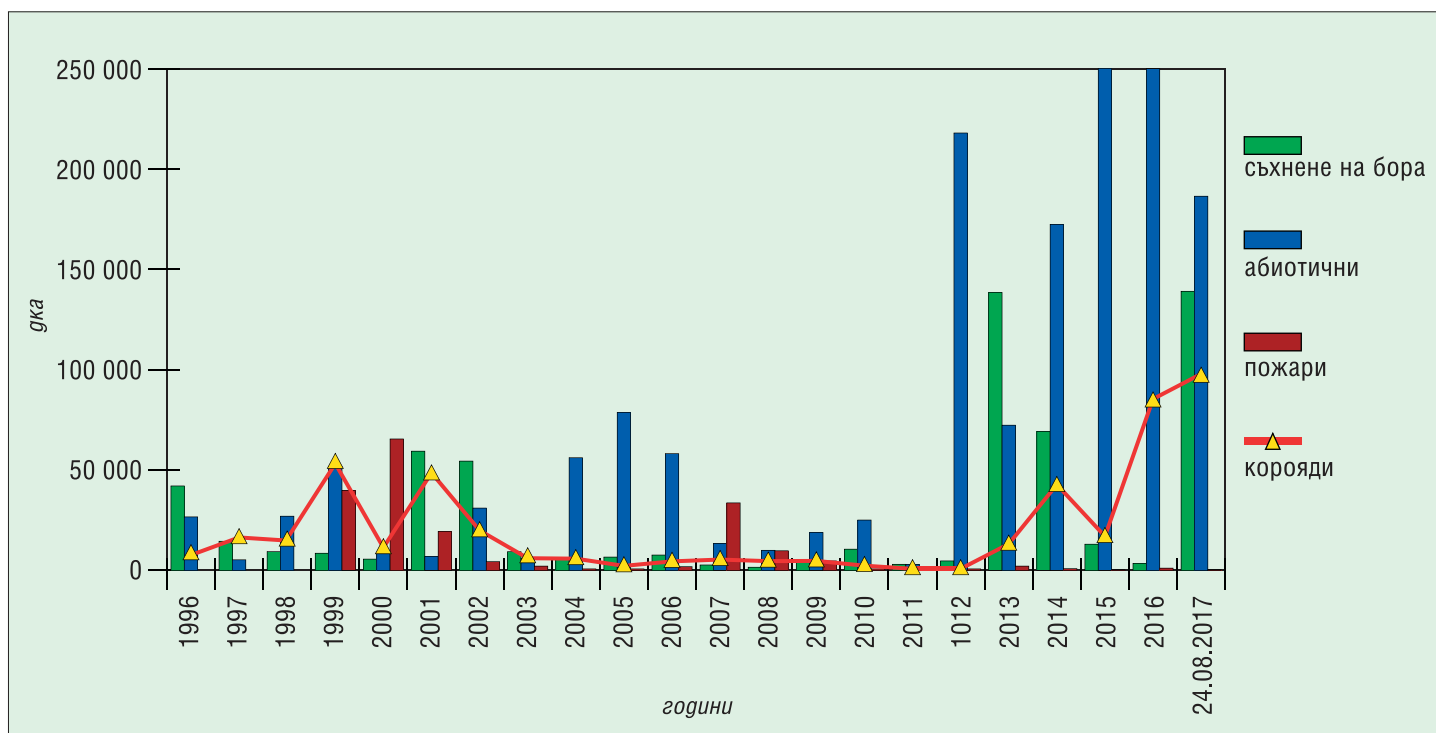
Лесозащитни проблеми има във всички видове гори. Броят на различните видове насекомни вредители, болести и абиотични фактори, наблюдавани ежегодно от създаването на станцията е между 8 и 60.

В иглолистните гори най-разпространени са боровата процесионка, боровите листни оси и короядите. Особено опасни за тези гори са и повредите, причинявани от абиотични фактори - ветроломи, ветровали, снеголоми и снеговали. Дървесината от тези повреди е идеална среда за размножаване на стъблени вредители - корояди, сечковци и златки.

При широколистните гори най-важни в стопанско отношение са листогризещите насекомни вредители. Гъботворката, златозадката, листоврътките и педомерките са основните насекомни вредители в дъбовите гори в района на ЛЗС - Пловдив. Периодично са предизвиквали обезлиствания на големи площи.

Основният проблем в културите от бял и черен бор, голяма част извън естествения им ареал, в насажденията от обикновена ела и на дъбовите гори е процесът на съхнене. Причините за съхненето имат както биологичен, така и абиотичен и антропогенен характер, свързани са с промените в климата, глобалното затопляне, но нека да не забравяме и лесовъдската намеса.

През последните няколко години условията бяха благоприятни за разпространението и развитието на фитопатогенната гъба *Sphaeropsis sapinea*, *Cenangium spp.* и други патогени при иглолистните видове и *Ceratocystis spp.* при дъба, особено в насаждения с физиологично отслабнал дървостой. Към началото на август 2017 г. от *Sphaeropsis sapinea* са засегнати в различна степен около 6000 хектара.

Фиг. Повреди в иглолистните гори в периода 1996-2017 г.

Таблица 1

**Повреди в иглолистните гори в района на ЛЗС - Пловдив
(към 05.09.2017 г.) по РДГ (gka)**

Фактор	Вредител / Повреда	Кърджали	Пазар-джик	Пловдив	Смолян	Стара Загора	ЛЗС
Корояди	Върхов корояд	17 010	15 486	460	9429	846	43 231
	Голям горски градинар	1124	115	243	555		2037
	Корояди	27 102	2522	4459	7740	1029	42 851
	Малък горски градинар			33			33
	Сечковци (игл.)			388			388
	Типограф		13	107	853	41	1014
	Четиризъб корояд	707					707
	Шестзъб корояд	10 799		160	1070		12 029
	Всичко	56 742	18 135	5850	19 646	1916	102 289
Съхнене	Съхнене на белия бор	5464	18 587	1437		2870	28 358
	Съхнене на бора	11 220	4541	2295	403	3381	21 840
	Съхнене на елата		595		128		723
	Съхнене на леторасли и клонки на бора	29 998		22 934	7211	64	60 207
	Съхнене на смърча		1739	1	208	2	1950
	Съхнене на черния бор	20 443	3253	3294		20 328	47 318
	Всичко	67 125	28 714	29 961	7951	26 645	160 396
Абиотични	Ветровал (игл.)		4131	1	32 903	4	37 039
	Ветролом (игл.)		728	316	3037	82	4163
	Ветролом и ветровал (игл.)		3949	7	15 176		19 132
	Снеговал (игл.)		770	183	1231	8	2191
	Снеголом (игл.)	3796	3509	1398	1228	275	10 206
	Снеголом и снеговал (игл.)	20 964	37 272	612	56 307	162	115 317
	Всичко	24 760	50 358	2516	109 881	531	188 047
Общо		148 627	97 208	38 328	137 478	29 092	450 732

Таблица 2

**Повреди в иглолистните гори в района на ЛЗС - Пловдив
(към 05.09.2017 г.) по държавни предприятия (gka)**

Фактор	Вредител / Повреда	Недър-жавни	Югозападно държавно предприятие	Югоизточно държавно предприятие	Южноцентрално държавно предприятие	Общо
Корояди	Върхов корояд	1427	9	3441	38 354	43 231
	Голям горски градинар				2037	2037
	Корояди	4012	56	4503	34 281	42 851
	Малък горски градинар				33	33
	Сечковци (игл.)				388	388
	Типограф	520		41	453	1014
	Четиризъб корояд			707		707
	Шестзъб корояд	1006		1881	9142	12 029
	Всичко	6964	65	10 573	84 688	102 289
Съхнене	Съхнене на белия бор	266	15	3366	24 711	28 358
	Съхнене на бора	225	16	5460	16 139	21 840
	Съхнене на елата	9	4		710	723
	Съхнене на леторасли и клонки на бора	3627		14 910	41 670	60 207
	Съхнене на смърча		153	2	1795	1950
	Съхнене на черния бор	133		27 167	20 018	47 318
	Всичко	4260	188	50 905	105 044	160 396
Абиотични	Ветровал (игл.)	488		4	36 547	37 039
	Ветролом (игл.)			82	4081	4163
	Ветролом и ветровал (игл.)	989			18 143	19 132
	Снеговал (игл.)	100		8	2083	2191
	Снеголом (игл.)	239		523	9444	10 206
	Снеголом и снеговал (игл.)	3240	6	344	111 726	115 317
	Всичко	5056	6	961	182 023	188 047
Общо		16 280	258	62 439	371 755	450 732

Тема на броя

От болестите по тополите с най-важно значение са фитопатогенните гъби *Dothichiza populea* и *Cytospora spp.*, които предизвикват некрози по кората.

Основната дейност на Станцията през 2017 г. е отговор на предизвикателствата, породени от масовите повреди от корояди, съхнене и абиотични въздействия в културите от бял и черен бор. За да се справим с възникналия проблем, извършваме анализи на изпращаната от ДГС/ДПС информация за резултатите от заложените феромонови уловки за корояди.

На терена проучваме динамиката на съхненето в боровите култури от корояди и продължаващото разширяване на ареала на гъбата *Sphaeropsis sapinea*.

Вторият по значимост проблем е боровата процесионка. Това е най-опасният ежегодно проявяващ се насеком вредител в боровите гори. За да не се допуснат обезлиствания, което би довело до отслабване на дървостоя и вторична поява на стъблени вредители като короядите, ликоядите или патогени нападения, и разширяване на ареала, в станцията се извършват навременни лесопатологични обследвания, анализи на информация

за феромоновите уловки за боровата процесионка в нападналите гори с последващо провеждане на авиоборба в силно засегнатите насаждения и култури.

Към момента можем да успокоим всички, че карантинни вредители като нематодата *Bursaphelenchus* липсват. За този опасен вредител, който би довел до големи екологични и икономически щети, се води строг контрол съвместно с Националната лаборатория по карантинна на растенията към Българската агенция за безопасност на храните. А нашите дейности са във връзка с изпълнението на фитосанитарния мониторинг на карантинни вредители по горските видове по утвърдената от Националната служба по растителна защита и Изпълнителната агенция по горите програма, предизвикана от започналото в световен мащаб съхнене на бора, причинявано от тази нематода.

Най-разпространените корояди по боровите в района на Станцията са върховият корояд (*Ips acuminatus*) и шестзъбият корояд (*Ips sexdentatus*). От вторични вредители те преминават към категорията първични фактори и предизвикат изсъхване на нападените дървета и групи от тях в короядните петна.

С помощта на камерата към микроскопа инж. Мария Добрева заснема спорите на патогена *Sphaeropsis sapinea*

В лабораторията на Лесозащитната станция всеки ден постъпват материали от насекомни вредители, болести и други повреди по иглолистни и широколистни дървесни видове както от горски насаждения, така и от горски разсадници. При лабораторни условия се извършва диагностика, при която се определя видът на причинителя на повредата или заболяването. През последните години се прави голям брой фитопатологични анализи, при които гъбните патогени се определят по плодните тела и спорите, докато в близкото минало това е извършвано по симптомите на заболяванията. При необходимост части от пробите от заболелите дървета се поставят в подходяща среда за ускоряване на формирането на плодни тела и спори. От няколко години разполагаме и с камера, която ни дава възможност да ги заснемем през окуляра на микроскопа и чрез специален софтуер да извършваме прецизни измервания, които са важни за диагностиката.

През последните години най-много са материалите за анализ от боровите култури с влошено физиологично състояние. Определяме вида на ксилофагите и фитопатогените по тях. Установени са над 10 вида гъби по боровите - *Lophodermium pinastri*, *L. seditiosum*, *Cyclaneusma minus*, *C. niveum*, *Sclerophoma pithyophila*, *Sphaeropsis sapinea*, *Cenangium ferruginosum*, *Dothistroma pini*, *Coleosporium sp.*, *Melampsora pinitortura* и други. С най-широко разпространение са два вида, повреждащи летораслите и клоните на растенията

Инж. Мария ДОБРЕВА - ст. експерт, завеждащ лаборатория

гостоприемници - *S. sapinea* и *C. ferruginosum*. Значителен е броят на анализите на понизи и фиданки от горските разсадници.

Налага се да се определя видът и на насекомни вредители и гъбни патогени, които са нови за ентомофауната и микотата на страната. В лабораторията на Станцията за първи път в България бяха установени вредителят по листата на дъбовете *Corythucha arcuata* (2013 г.) и гъбата *Cenangium acium* по иглиците на бора (2016 г.).

Ежегодно при лабораторни условия се извършва залагане на фотоеклектори за установяване на плътността на листоврътките по дъбовете, а при педомерките се анализира яйцепроодуктивността.

В лабораторията се определя видът на паразитоиди и хищници, които редуцират числеността на насекомните вредители. Установява се тяхната роля за намаляване плътността на боровата процесионка, която е повсеместно разпространена в района на Лесозащитната станция, както и на гъботворката и златозадката, които са каламитетни видове, и други. Извършват се и микроскопски анализи за установяване наличието и определяне вида на ентомопатогенни микроорганизми. През последните години са установявани ентомопатогенните гъби *Entomophaga maimaiga* по гъботворката и *Entomophaga aulicae* по златозадката, както и ядрено-полиедрен вирус по ръждивата борова листна оса, които предизвикаха епизоотии в района на станцията.

Резултатите от извършените анализи се ползват за прогнозирането на очакваните нападения от вредители и болести в горите и горските разсадници, както и за установяването на необходимостта от извеждане на мероприятия, сроковете и методите за борба и други.

Специалистите от ЛЗС - Пловдив, работят в тясно сътрудничество с чл.-кор. проф. Пламен Мирчев, проф. Георги Георгиев и доц. Маргарита Георгиева от Института за гората при БАН, с доц. Данаил Дойчев от ЛТУ, с проф. Даниела Пиларска от Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН и Нов български университет, както и с експерти от ИАГ и регионалните дирекции по горите.

Инж. Никола КАВАРДЖИКОВ - главен експерт по възобновяване на горите в РДГ - Пловдив

Съхненето на иглолистните гори е много сериозен проблем и изисква бързи и адекватни мерки за неговото решаване. В тази връзка и поради динамиката на развитие на процеса в МЗХГ се проведе съвещание с ръководителите на ИАГ, шестте държавни предприятия, РДГ и лесозащитните станции.

РДГ - Пловдив, изготвя и предава до ИАГ ежеседмична информация за площите и обемите на дървесина от увредените гори, в т.ч. и за дървесината в недостъпните насаждения, както и за усвоените количества и за освободените за залесяване площи.

Своевременно се дават указания на държавните горски и ловни стопанства, горските кооперации, общините, частните собственици. През юли се проведе заседание на Регионалния консултативен съвет към Областната администрация - Пловдив, на което бяха обсъдени съвместни действия за своевременно овладяване на процесите на съхнене. Решено бе да се провеждат периодични срещи с ръководители и представители на общини, кметства, неправителствени организации за разясняване на проблема със съхненето на горите и за информиране на обществеността за предприеманите действия. Проведени бяха и подробни инструктажи на екипите, определени за изпълняване на решенията на РДГ и Лесозащитната станция за точна диагностика на причините за повредите и предприемане на най-ефективни действия за тяхното отстраняване.

Приоритет на специалистите от горските и ловните стопанства е изготвянето и представянето за одобрение на план-извлечения за санитарни и принудителни сечи. Всички засегнати гори се прове-

рват на място от експерти на Регионалната дирекция в рамките на три работни дена. От страна на РИОСВ - Пловдив, се прави необходимото за ускоряване на съгласувателния режим във връзка с одобряване на сечите. С промяната на Наредбата за сечите

в горите значително ще бъде ускорен процесът на усвояване на повредената дървесина.

Досега в четири от държавните горски и ловни стопанства от територията на РДГ - Пловдив, е извършено залесяване на площ от 120 дка, освободена след изсичане на увредена от болести и вредители дървесина. Но занапред предстои освобождаване на все по-значителни площи, на които ще се извърши инвентаризация за наличие на естествено възобновяване, след което ще се определи обемът на подлежащите за ново залесяване. Нормативно определеният за това срок, съгласно изискването на наредбата за създаване на нови култури, е в рамките на пет години, при условие, че площите не са предвидени за залесяване в горскостопански план или програма.

ДГС - Хисар: Тенденция на нарастване

В района на дейността на ЛЗС - Пловдив, ситуацията със съхненето условно се „разделя“ от р. Марица - в северната част то е причинено повече от гъбни заболявания, а в южната - от корояди. ДГС - Хисар, е от стопанствата, в което причина за изсъхването на дървостойките са именно патогенните гъби. Общата площ на иглолистните гори в стопанството е 6382 ха, 3779.3 ха от тях са държавни горски територии, от които до юни 1291 ха съхнат.

В землищата на 15 села, сред които с най-много засегната площ са Песнопой, Михилци, Паничери, Горна Махала, както и гр. Хисар, съхнените насаждения основателно тревожат не само лесовъдите, но и хората. По данни към март от съхнене страдат по-малко от 10 % от насажденията до 750 м н.в., но през юни те са вече 34 на сто. Засушливите лета на 2012-2013 г. отслабват значително дървостойките и се забелязват първите признаци на съхнене. 2014 г. е относително спокойна, но през 2015 г. се установява наличие на патогенната гъба *Sphaeropsis sapinea*, която се развива идеално в отслабените дървета,

ускорявайки процеса на съхненето. В землището на с. Михилци на ГСУ - Хисар, например съхненето на насажденията е причинено изцяло от гъбата. За да се следи динамиката на процеса, е обособена пробна площ от 1 дка, в която резултатите вече показват, че по четиристепенната скала степента на нападение на едно дърво е достигнала до 3-та. Патогенният вредител е причина за съхненето и в ГСУ - Калояново, в обекта, който е над с. Песнопой. В м. Водния камък в същия участък от *Sphaeropsis sapinea* са нападнати иглолистните насаждения, останали незасегнати от силните пожари от 2000 и 2007 година.

►
На терена (от дясно наляво)
инж. Никола Каварджиков - гл. експерт в РДГ - Пловдив, инж. Добрин Иванов - директор на ДГС - Хисар, инж. Румен Начев - гл. експерт в ЛЗС - Пловдив, и инж. Иван Юнаков - зам.-директор на ДГС - Хисар

▲ Изсъхващи гървета, поразени от патогенната гъба *Sphaeropsis sapinea*

▲ Съхнещо насаждение над кв. Момина баня

◀ Шишарка с ясни следи от заразяване със *S. sapinea*

По цялата територия на стопанството има само нарастване на площите със съхнене. Имайки предвид, че в ДГС - Хисар, запасът на белоборовите култури с площ 1564.1 ха е 329 500 м³ (без кло-ни), а на черноборовите при площ 2197 ха - 391 105 м³, при такава възходяща тенденция проблемът се превръща в изключително тревожен.

Санитарните сечи се извършват от 6-7 местни фирми, подали заявления в стопанството, като за 6-те обекта, които не са атрактивни за никого, бе теглен жребий. Усвоени са 1700 дка съхнещи насаждения. Кметството на с. Песнопой взе решение за местното население пространственият кубик дърва, добити от такива насаждения, да бъде по 1 лев.

С нарастването на освободените площи ще се наложи залесяване. Стопанството разполага с разсадник, в който би могло да се произведат контейнерни фиданки, и то от дъб.

Инструктажи на екипите

На 12 и 13 септември експертите от Регионалната дирекция и Лесозащитната станция в Пловдив проведоха съвещания-инструктажи на терен с екипите за изпълнение на решенията от съвещанието за съхненето на иглолистните култури от 7 юли. В първия ден от инструктажа, проведен в обект на ДГС - Асеновград, над с. Новаково, участваха горски инспектори и експерти от РДГ и ЛЗС, представители на ЮЦДП и Държавните горски стопанства в Асеновград, Пловдив и Първомай и ДЛС „Кормисош“, лесовъди на частна практика. Поканата бе отправена и до няколко общински горски структури и горски кооперации, но те не присъстваха на обекта.

На територията на ДГС - Хисар, практическото обучение, проведено на следващия ден, бе предназначено за Държавните горски стопанства в Хисар, Карлово, Клисуре и ДЛС „Тракия“.

Целта на двете срещи бе екипите да бъдат подготвени по: точно идентифициране на засегнатите гори и собствениците им; правил-

но определяне на вредителите и болестите и техните биологични особености как се извършва лесопатологично обследване и как се определя процентът на съхнене; изготвяне на констативни протоколи и писмени предписания за необходимите мерки и сроковете за изпълнение; сигнализация за установените нападения чрез сигнални листове; задълженията на собствениците и административните наказания и глоби и изготвяне на АУАН; своевременно изготвяне на предписания за провеждане на санитарни сечи; одобряване на план-извлеченията за промяна на вида на сечта (срокове); изготвяне на предписания в изпълнение на чл. 35, ал. 2 от Наредба № 8 и измененията му; методи и средства за лесозащита в настоящия момент.

Разяснения направиха инж. Пенчо Дерменджиев - директор, инж. Румен Начев - гл. експерт в ЛЗС - Пловдив, инж. Мирослав Димитров - директор, и инж. Мирослава Велинова - зам.-директор на РДГ - Пловдив.

Участници в инструктажа, проведен на територията на ДГС - Асеновград

Пресконференция в МЗХГ, посветена на първите 100 дни

На 31 август министърът на земеделието, храните и горите Румен Порожанов и екипът му представиха приоритетите на управленската програмата на Правителството в сектор „Земеделие, храни, рибарство и гори“ и отчет за първите 100 дни. В пресконференцията участие взеха заместник-министрите д-р Цветан Димитров, д-р Лозана Василева и Вергиния Кръстева и изпълнителният директор на ИАГ инж. Григор Гогов.

Министър Порожанов представи състоянието на горския сектор, очерта проблемите и предприетите досега мерки за решаването им. От началото на юни в горските територии на страната са извършени над 60 000 проверки от мобилните екипи към държавните горски предприятия, ИАГ и регионалните дирекции по горите, целящи засилване на контрола.

Постигнат е ръст от над 10 пъти на дела на продажбите на дървесина от държавните гори чрез електронен търг през 2017 спрямо 2016 г., като реализираното количество дървесина е в размер на 250 000 м³, или над три пъти повече от предвиденото във финансовите планове на държавните предприятия за 2017 година. Подчертано бе, че се цели увеличаване на продажбите на дървесина чрез електронни търгове до 90 процента. Министър Порожанов обобщи предприетите спешни мерки и съвместни действия от всички заинтересовани страни за преодоляване на проблема със здравословното състояние на иглолистните култури, засегнати от съхнене. Проведени са срещи с кметове, областни управители и неправителствени организации за информиране и координиране на усилията по усвояване на съхнените насаждения.

На проведените през лятото срещи със специалисти по лесозащита в овладяването на проблема с борбата с корояда е одобрено използването на ловни дървета. За спирането на разпространението на вредителя в последната седмица на август е създаден щаб от експерти, който ще се събира на две

Ръководството на МЗХГ (от дясно наляво) - д-р Цветан Димитров - зам.-министър, Румен Порожанов - министър, Вергиния Кръстева - зам.-министър, д-р Лозана Василева - зам.-министър, изпълнителният директор на ИАГ инж. Григор Гогов (най-вляво)

седмици и ще докладва резултатите от усилията за решаване на проблема. Създадени са облекчени условия за провеждане на сечите в засегнатите иглолистни масиви, като предстои промяна и в Наредба № 8 за сечите (бел.рег. - промените вече са в сила от 1 септември).

Министър Порожанов отбеляза ролята на контролните горски пунктове. По предложението на ръководители на държавните горски предприятия и със заповеди на директори на регионалните дирекции по горите са открити 55 временни контролни горски пункта. Издадена е заповед от изпълнителния директор на ИАГ за определяне на 5 постоянни контролни горски пункта.

Министър Порожанов акцентира върху добрата комуникация с други държавни структури, които помагат за осъществяване на по-добър контрол в горите. Съгласно сключени междуведомствени споразумения екипите на ИАГ са извършили съвместни проверки с Агенцията „Пътна инфраструктура“, Главната дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, Дирекцията „Жандармерия“ към МВР, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури, Агенцията „Митници“ и Националната агенция по приходи. На пресконференцията стана ясно, че е подготвен законопроект за засилване на санкциите за умишлени палежи на земеделски земи и гори. Изпълнителният директор на ИАГ инж. Григор Гогов представи вижданията на

ведомството за бъдещо финансиране в сектора за опазване на горите от пожари и за увеличаване на бюджетните средства за превенция, което ще доведе и до по-малко разходи по гасенето. Сега средствата за гасене на горски пожари са 80 %, а за превенция се отделят само 20 на сто.

Горското ведомство е създадо организация за задоволяване на физически лица с дърва за огрев, като предвидените количества за тази година са същите, както през 2016 г. - 700 000 куб. метра. Приоритетно ще се предлага дървесина от съхнели насаждения в близост до населени места. МЗХГ е изготвило и проектопостановление за допълнение на ПМС № 343 от 2011 г. за определяне на частта от продажната цена на дървесината и недървесните горски продукти по чл. 179, ал. 1 от Закона за горите, като отчисленията при продажбата на повредената вследствие на абиотични и биотични фактори иглолистна дървесина са променени на 1 лв. за куб. метър.

Изготвен е проект за изменение и допълнение на Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии (2012) в частта за транспортирането на дървесина. Проектът е публикуван за обществено обсъждане на Портала за обществени консултации към Министерския съвет.

Анонсирана бе и дейността на работна група по Закона за изменение и допълнение на Закона за лова и опазване на дивеча. **Г**

Издадена е още една брошура за съхненето на иглолистните гори

След ЮЦДП - Смолян, брошура „Съхненето на изкуствените иглолистни гори, предотвратимо природно бедствие“ отпечата и ЮЗДП - Благоевград. Изданието е разработено съвместно с ЛЗС - София, съдържа актуална и полезна информация за въздействието на различните видове корояди върху иглолистните гори и е предназначено за широк кръг заинтересовани страни. Разпространява се с предимство сред собственици на недържавни горски имоти в териториалния обхват на предприятието. Над 9000 дка са съхнените иглолист-

ни в частни гори, нападнати от върхов корояд, и целта е собствениците им да са по-активни в предприемането на спешни действия за извеждане на санитарни сечи.

ЮЗДП е обявило своята готовност при заявен интерес да съдейства за бързо усвояване на повредената дървесина, като поема разходите за изготвяне на необходимите документи. Брошурата е публикувана и на интернет страницата на предприятието - www.uzdp.bg, в раздел „Новини“.

По дирите на изпепелената гора край Кресна

По данни на ЮЗДП - Благоевград, от 1 януари до 15 септември т.г. в териториалните му поделения са станали 138 пожара, засегнали общо 19 549 дка, като 7706 дка от тях са върхове. Главна жертва на огъня са станали горите - държавна собственост - 18 023 дка, общинските гори са 749 дка, частни - 515 дка, църковни - 170 дка. На причината, която се нарича „небрежност“, се падат 104 пожара, 8 са умишлени и толкова още - по естествени причини. Неизвестни са причините за 17 пожара. Опожарена е иглолистната растителност върху 10 567 дка, широколистната е 4759, смесената - 1754.

Един от най-големите горски пожари през това лято ни отведе в две Държавни горски стопанства на ЮЗДП - Благоевград - Симитли и Кресна. На територията на първото пожарът, горял шест дена, възниква, а изключително тежката битка с него се води на територията на второто.

Общата площ на този пожар, започнал на 24 август в земеделския фонд в землището на с. Мечкул, навлязъл в горската територия на ДГС - Симитли, и още същия ден прехвърлил се в горите на ДГС - Кресна, е 15 343 декара. Засегнатата горска площ е 13 921 дка, като залесената е 12 849 дка, а незалесената - 1072 дка. В низов - 7062 дка, и върхов - 6859 дка, пожар са засегнали 8408 дка иглолистни и 2902 широколистни насаждения. Държавните гори са 13 197, общински - 622, частни - 102 декара.

Цифрите нямат звук, мирис, изглед. Пожарите - имат. С горския инспектор на Югозападното държавно предприятие - Благоевград, инж. Стоян Ников пътуваме към опожарените склонове на селата Стара Кресна, Ощава и Влахи, от които той и колегите му наскоро - няма и няколко дена, се прибират. И които иска да забрави поне за малко. За 6-те дена на пожара той е спал общо 12 часа. Безсънието и тревогите на всеки от 1800-те души, участвали в гасенето на огромния пожар, най-вероятно са същите. Инж. Ников постоянно подуш-

ва въздуха и пита дали усещаме и ние миризмата на дим. На дим - не, а на изгоряло. Живо изгоряло. По дългото протежение, което до 24 август е жива и зелена гора, укротеният вече огън е оставил своите страшни рани. Гората чернее. Виждаме, че дежурните екипи още патрулират - по 2 специализирани високопроходими автомобили всеки ден. И така до 10 септември, макар че пожарът е обявен за угасен в 14.25 ч. на 29 август. Повярвайте, никой няма мечта да стане герой в борбата с горския пожар, но и никой не би си пожелал в живота му да има пътуване по дирите на изпепелената гора.

В Кресненското дефиле пред нас се открива стръмният каменист склон на м. Скалата, иззад който огнените езици от с. Мечкул на 24 август се опитват да изскочат на пътя до бензиностанцията. Гората и скалата са белязани от черните езици на потушения огън. Тук е спрял. За малко. Провира се откъм м. Дълбокото гере, която е на границата между двете стопанства - в Симитли и Кресна. Агът предстои. Виждаме пепелния му път и слушаме инж. Ников. За огромните езици на пламъците, които често се опитват да хванат борещите се с него хора в капан, за звука, който прилича на постоянен тътен на влак, за който няма гара и спирка, за задушливия и покриващ всичко в мрак пушек, за адската температура и за неспирния вятър, променящ посоката си. За най-трудните ситуации, когато борбата с огнения ад изглежда без алтернатива. За човешкия колективен труд и смелост, които най-накрая надделяват над стихията. И за спасителния гъжд на

Началният етап на пожара

29 август. Не много обилен, но помогнал огънят да се кротне. - От администрацията на ДГС - Симитли - разказва зам.-директорът инж. Петър Гешев - до с. Мечкул, край което става запалването, са 20 км, но теренът е много стръмен и труднопроходим. Когато стигаме, огънят, разгорял се в селскостопанския фонд, вече наближава гората. Подгонва го силен северен вятър. ГСУ - Брежани - един от петте участъка на стопанството, в който навлиза огнената стихия, е много пожароопасен район. Там всяка година стават поне по 5 запалвания, които тръгват от този фонд - казва още инж. Гешев, - като през 1999 г. е един от най-големите ни горски пожари. През 2003-2005 г. в опожарените територии са залесени 2000 дка нова гора. Изведенъж си дадох сметка, че моят труд от 2003 г. отиде за минути.

За ДГС - Симитли, резултатът от огнената стихия, започнала на територията му, и по тази причина се води като „симитлийски пожар“, е 4302 дка опожарена площ, от които 4173 дка държавна горска територия, 114 дка - общинска, и 15 дка частни гори. Определени по запас, количествата обгоряла дървесина са 33 994 м³ в държавни, 1595 м³ - в общински, и 420 м³ - в частни територии. В гасенето, освен силите на пожарната, участват 28 души от стопанството и специализираният противопожарен автомобил. През цялото време на бедствието тук е и директорът на ЮЗДП инж. Дамян Дамянов.

В ДГС - Кресна, наричат горския пожар от 24-29 август „нов“, защото си имат и „стар“ - бушувал на територията на стопанството над с. Стара Кресна в труднодостъпни склонове на р. Ар-

Панорамата на бедствието в горите на ДГС - Кресна

Зам.-директорът на ДГС - Симитли, инж. Петър Гешев

Инж. Иван Панталеев - директор на ДГС - Кресна

наутска на 13 юли и засегнал над 800 дка горски насаждения. Новият пожар си избра подобен „маршрут“ право към сърцето на Пирин - от с. Мечкул - с. Сенокос - с. Стара Кресна - с. Ощава - с. Влахи - Кресна.

Този, много по-опустошителен пожар в кресненските гори, е засечен на територията на ДГС - Симитли, от противопожарната кула на ДГС - Кресна (една от деветте изградени на територията ЮЗДП) и в 13.47 ч. вече е достояние на дежурния в централата в ЮЗДП. Последващите уведомителни и гасачески действия са според инструкциите, горските са на пожара преди пожарникарите. Както винаги - през всичките лета и пожари в горите. Още на 24 август е активиран Националният план при бедствия в частта „Заплаха от голям пожар“ и е създаден Националният кризисен щаб.

За директора на ДГС - Кресна, инж. Иван Панталеев, застъпил на поста си на 4 август, пожарът е като „огнено кръщение“. В борбата с огъня се включва всеки, работещ в стопанството.

35 териториални поделения на ЮЗДП, 4 регионални дирекции по горите - в Благоевград, Кюстендил, Пазарджик и София, почти целият наличен състав на двете стопанства - в Симитли и Кресна, 24 противопожарни автомобила,

Овъглените насаждения в ДГС - Кресна, над с. Влахи (отляво), спасителните просеки, прокарани от булдозера (в средата) и високопроходимият противопожарен автомобил на ДГС - Симитли, който пръв отива на пожара (вдясно)

▲ Картината от „стария“ пожар от юли и почи-
стване на опожарените площи от „стария“ пожар
в ДГС - Кресна

◀ Началникът на ГСУ - Ощава, Еленко Янушев

17 специализирани автомобили на ДГС и ДАС, 6 „ЗИЛ“-а, булдожер „Либхер“, вертолет и екипите на РД „ПБЗН“ от Благоевград, Симитли, гр. Сангански, Петрич, гр. Гоце Делчев, Разлог, Банско и Кюстендил, а след това и от София, се борят с огнената стихия. Евакуацията на хората от с. Ощава става с колите на ДГС - Кресна. До това село борбата с огъня е най-тежка, а крайните 7 къщи, повечето без постоянно живеещи в тях хора, отиват курбан на огъня. Природата на планината в този край остава без горите, а жителите на красивото пиринско село Стара Кресна се лишават от туристическия си поминък, който се развива благодарение на природата и горите, Ощавските минерални бани са в пепел, домашният добитък няма паша и фураж. Преживеният от хората стрес също има злоеущите си резултати. Екологичната обстановка на района е близка до катастрофа.

Най-мащабната и злоеща картина на опожарените планина, изголилни гори, ливади, ниви и села се открива от билото над с. Стара Кресна. На това високо място, до ветрогенераторите, с общи усилия на 29 август пожарът е спрял, преди да се прехвърли в натовареното от трафик Кресненско дефиле.

Огнената равностметка за ДГС - Кресна, е 10 700 дка загледната от пожара горска площ на 24-29 август и над 800 дка от 13 юли. Най-критичният ден според инж. Панталеев е новото разпалване на пожара на 28 август в района на с. Влахи, където борещите се с огъня екипи постоянно са обграждани от пламъците, „управлявани“ от непредсказуемия вятър. Спасителни се оказват направените с помощта на мощния булдожер в три посоки в гората просеки. Директорът отдава дължимото и на навременната помощ на бившия директор на ДГС - Кресна, инж. Димитър Терзиев, и на хората на стопанството.

С един от тях - Еленко Янушев, който е потомствен горски работник и повече от 20 години началник на ГСУ - Ощава (имам чувството, казва, че съм се родил тук), се срещаме в непобедената от огъня гора над селото. А непобедена е тя, защото хората надделяват над стихията и над желанието ѝ да заличи труда на горските работници, сред които е дядото и бащата на Еленко, облекли каменистата снага на планината в зелена премяна. И което пак ще направят нашите съвременници. В горскостопанския участък - Ощава, в м. Кълдъръма, в опожарените площи вече са залесени 650 декара. Еленко, застанал до изгорялото в пожара гръбче, посочва и показалия се вече зелен погравст: „Когато се пен-

сионирам, гръветата тук ще се надигнат до височината на това гръбче“. Местните лесовъди са на мнение, че освен естественото възобновяване от местни широколистни видове, ще трябва и доста залесяване на пример с гъб, акация.

И това ни подсказва да напомним, че първите поколения лесовъди и горски работници не са залесявали тук гори току-така. На територията на ДГС - Симитли, са овладени и залесени, започвайки от 60-те години на миналия век, водосборите на няколко страховити пороя, сред които е и Градевска река. В изядените от ерозия стръмни склонове са създадени над 150 000 дка млади култури от пионерните и единствено възможни за овладяване на такива терени видове - черен и бял бор, които завинаги изтриват спомена за оголената снага на планината. В ДГС - Кресна, до края на 1985 г. са залесени 159 826 дка нови гори, от които 90 % са върху силно ерозирани, напълно обезлесени склонове, с изключително негостоприемни условия за растеж на горскогорските видове. По това време, над 30 години, като технически ръководител на обект тук работи горският Георги Аврамов, като под неговото ръководство и участие са залесени над 16 000 дка елитни култури, толкова, колкото огънят е глътнал за шест августовски дена. Аврамов е изградил и много противоерозионни съоръжения - обгорелите камъни на едно от тях видяхме из ГСУ - Ощава. Отличен е със званieto „Герой на социалистическия труд“. Да, но от това, че тогава трудът е бил наричан „социалистически“, значението на усилията на горските работници и лесовъди не е нито по-малко, нито трябва да се омаловажава.

В м. Кълдъръма намираме и гръводобивниците, работещи за фирмата „Ванко 2004“ ЕООД. Бригадирът им Росен Златков казва, че в опожарените площи се сече трудно, но се справят и за няколко седмици са добили над 400 м³ гръвесина.

За горския пожар в Кресна от 24-29 август бе обявена и причината - човешка небрежност. До доказване на престъплението или на невинността на човека няма да правим коментари. Но от ясно по-ясно е, че както огънят може да тръгне от човека, така и спирането му зависи от човека. Лошото е, че горят горите на България и оголват снагата на планините ни. Във времето, когато мащабите на залесяванията не могат да се мерят с мащабите на горските пожари.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Започна новата академична година в Лесотехническия университет

На 25 септември в Аулата на ЛТУ бе открита новата учебна година. По традиция своите места на трибуната заеха ректорът проф. д-р Иван Илиев, зам.-ректорът по учебната дейност проф. д-р Милко Милев, по акредитация, международна интеграция и връзки с обществеността доц. д-р Боянка Желязкова и деканите на факултетите.

Сред гостите, уважили събитието, бяха министърът на земеделието, храните и горите Румен Порожанов, зам. изпълнителният директор на ИАГ инж. Росен Попсадов, управителят на Фонд „Научни изследвания“ проф. д-р Веселин Брезин (сн. 1).

В ЛТУ на чужд език се обучават студенти и от други страни, включително и от региона на Средиземноморието. Сред официалните гости бяха посланикът на Кралство Мароко в България - Н.Пр. Закия Ел Мидауи, и посланикът на Държавата Палестина у нас - Н. Пр. д-р Ахмед Ал Мадбух.

Учебната година бе открита с академично слово от проф. д-р Иван Илиев, който поздрави студентите с уверението, че са сред елита на днешното поколение специалисти в областта на природните инженерни науки. От името на академичното ръководство на Университета той пожела на студентите здраве и оптимизъм за преодоляване на бъдещите предизвикателства.

Лесотехническият университет е водещ учебен и научен център, който се утвърждава и чрез успехите и отличията на студентите в различни конкурси, изложения и проекти. Сред тях са завоюваният бронзов медал от студентка от специалността „Инженерен дизайн“ в Националната студентска олимпиада по математика, както и спечелените 16 медала на национални и студентски шампионати, световната титла на Фолклорен танцов състав

на Университета, отбеляза още ректорът.

В началото на учебната година университетът посреща студентите в реновирани и оборудвани учебни зали и лаборатории, паркови площи на територията на университета и жилищни постройки в учебно-спортния лагер в Несебър.

По ОП „Региони в растеж“ се реализира проект за изграждането на нови учебни зали и лаборатории в централната сграда на Университета, съобщи проф. Илиев.

В обръщението си към студентите министър Порожанов призова към усърдно и коректно отношение към учебния процес и подчерта, че специалностите, които се изучават тук, са изключително важни за цялата икономика и много актуални за политиките на Европейския съюз, които ще бъдат развивани в следващия програмен период.

Първокурсничката от най-младата специалност „Алтернативен туризъм“ Гергана Касабова получи символичната студентска книжка и ключа на Университета от ректора проф. д-р Иван Илиев (сн. 2). Тази година новоприетите студенти в образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „магистър“ са общо 703, като първокурсниците са 559 (457 в редовна форма на обучение и 102 - задочна).

Поздравителни адреси бяха получени от името на инж. Григор Гогов - изпълнителен директор на ИАГ, Красимир Вълчев - министър на образованието и науката, Н. Пр. Сюзън Моузи - посланик на Република Ливан, ректори на университети, ръководители на партньорски институции и организации.

Женя СТОИЛОВА
Снимки Борис ГОСПОДИНОВ

Информация

Открити са пет постоянни контролни горски пункта

Със заповед от 3 август на изпълнителния директор на ИАГ инж. Григор Гогов са открити пет постоянни контролни горски пункта, които ще осъществяват непрекъснато 24-часово дежурство за проверка на законността в превозването на дървесина. На територия-

та на РДГ - Благоевград - „5-и километър“ (ДГС - Разлог), РДГ - Бургас - „Босна“ (ДГС - Ново Паничарево), РДГ - Пазарджик - „Превала“ (ДГС - Батак), и „Чепино“ (ДГС „Алабак“ - Велинград), РДГ - Кърджали - „Ново село“ (ДГС - Свиленград). **Т**

В зелената инициатива

Седмото издание на доброволческата проява у нас „Да изчистим България заедно“ на bTV Media Group за първи път се проведе през есента. Причината бе, че се изчакваше приключването на активния туристически сезон, след който зоните за отдих са замърсени с отпадъци. На 16 септември 305 401 участници демонстрираха своето желание да видят природата на България по-чиста. Под мотото „Играем чисто! България един отбор“ в кампанията се включиха всички 28 областни администрации и 265 общини, президентската институция и четири министерства, сред които Министерството на земеделието, храните и горите.

Бяха почистени 3582 места, което е двойно повече от рекордно достигнатото досега през 2015 година. През 2013 г. са събрани около 26 000 т, а през миналата - под 5000 тона. Общото количество отпадъци, което бе извозено в тазгодишния ден за чистене, е 3788 тона. МЗХГ и тази година подкрепи националната проява с организация, подбор и маркиране на зони, които да бъдат почистени в горските територии, извозване на отпадъците по места и осигуряване на чували и ръкавици за доброволците. Традиция е вече служителите от държавните горски предприятия и техните териториални поделения, от регионалните дирекции по горите, дирекциите на природните паркове и семействата им доброволно да се включват в инициативата. Наг 5000 горски служители и доброволци събраха близо 500 т строителни и 11 000 чувала битови отпадъци.

СИДП - Шумен. Наг 300 работници от всички 13 държавни горски и 5 ловни стопанства на Предприятието взеха участие в голямото чистене. Бяха събрани близо 84 т строителни и 1295 чувала битови отпадъци. Извозването се извършваше с техника на общините и 60 машини на стопанствата. Почистени

бяха горски територии в околностите на градове и села, работеше се край отсечки от републиканската пътна мрежа. Организирано бе почистване в местностите Дъбовете и Гаази баба край гр. Добрич, местностите Горски кладенец в Суворово и Кошу баир във Вълчи дол, в района на природната забележителност „Чудните скали“ до с. Аспарухово, край местностите Мешето и Вогонага.

Извозени бяха отпадъци от м. Лагера в землището на с. Староселец и от м. Папаз чешма край с. Добрич. Доброволците от ДЛС „Шерба“ работиха между местностите Мелницата и Горска барака, край общинските пътища между местностите Беседката и Бункера, както и от м. Марин тепе до помпената станция и м. Чатръците. От ДЛС „Тервел“ събираха отпадъци в м. Кьостата (сн. 1).

Разчистването със строителна техника, ангажирана от ДГС - Варна, започна в деня преди голямото чистене в шест зони в околностите на район „Аспарухово“ - край стария път за Бургас, в близост до м. Боровец. На следващия ден служители от стопанството продължиха акцията в район „Владислав Варненчик“ и в горските територии край главния път за Бургас.

ЮЗДП - Благоевград. Служители на териториалните поделения на държавното предприятие събраха и извозиха повече от 200 т строителни и близо 2000 чувала битови отпадъци от горските територии. За поредна година с доброволния труд на 1000 горски работници бяха почистени замърсени лесопаркове, курортни гори, природни забележителности, екопътеки, защитени територии, местности, нерегламентирани сметища. Събрани са множество отпадъци в труднодостъпни места. В извозването участваха 98 автомобили. (сн. 2).

СЗДП - Враца. Създадената организация за участие в кампанията обедини около 450 души - от централ-

България е един отбор

ното управление на Предприятието и всички териториални поделения. В извозването са участвали 65 служебни автомобили, а събраните отпадъци са 960 чувала. Почистени са територии в района на Предприятието, сред които природните забележителности „Белоградчишки скали“ и „Стакевски водопад“, водогайната зона в м. Върбата, историческото място „Руската скала“, околностите около Дунавския парк, плажът „Чайка“ и пътищата за „Беклемето“, хижа „Ком“ и биосферният резерват „Чупрене“. Обект на почистване са станали защитени местности, крайпътни горски територии, разсадници, резервати, пътища към хижи, погслони и чешми.

СИДП - Габрово. Общо 355 души от всичките 17 стопанства към Предприятието подкрепиха мащабната кампания. В акцията са използвани 50 автомобили, в т.ч. трактори и багери. Резултатът - от горските територии са изнесени 966 чувала и 7603 кг отпадъци. Сред местата, които служителите от териториалните поделения почистваха, са лесопарковете „Беленска гора“ и „Липник“, около Дряновския манастир, защитените местности „Божур поляна“ и „Лесопарка“, м. Хижа „Приста“, по поречието на реките Багарешица, Росица, Зелениковец и Михайловска. Служителите от администрацията на СИДП и ДГС - Габрово, събираха отпадъци от парк „Баждар“ в града.

ЮЦДП - Смолян. В проведената кампания се включиха всички 35 териториални поделения - 28 държавни горски и 7 ловни държавни стопанства. Бяха почистени защитени територии и зони със специално значение за биологичното разнообразие.

Природните паркове в акция за почистване. Наг 1 т отпадъци бяха събрани по време на съботното почистване, организирано от ДПП „Врачански Балкан“ и Сдружение „Ловно-рибарско дружество“ - Враца. Включиха се и доброволци от Младежкия чер-

вен кръст в града. Съвместната инициатива започна от сборен пункт край Природозащитния център „Натура“ във Враца. Членовете на ловните дружинки и служителите на парка почистиха терените на къмпинг „Карьерата“, Трудовашката чешма и м. Стрелбището. Обходени са м. Каличина бара, районът на чешмата „Краводерска стубла“ и пътят за пещерата „Легеника“ (сн. 3).

Служители, стажанти от ДПП „Витоша“ и доброволци се погрижиха за чистотата на любимата на столичани планина. Работеше се по терените около Драгалевския манастир, местностите Копитото и Бялата вода, хижите „Боерица“ и „Еделвайс“ (сн. 4). От терените са събрани над 18 м³ смесени отпадъци и 1 т метални отпадъци, изнесен само от Черни връх, който заедно с Копитото са били най-трудни за почистване поради екстремните условия на терена и трудния достъп на извозващата техника (сн. 5).

Дирекцията на ПП „Българка“ разчистваше по маршрутите и пътеките в района на кв. Етър, с. Чарково и пътя за Соколския манастир. Активна подкрепа бе получена от хандбален клуб „Чардафон“ в Габрово. Учениците от IV ОУ „Христо Смирненски“ в Петрич помагаша на ДПП „Беласица“ да почисти пътя от стадиона на града до хижа „Беласица“. Събрани бяха 50 чувала с отпадъци от хартиени и пластмасови опаковки. Тематичният маршрут „Животът на кестена“ над с. Коларово също беше един от обектите на кампанията.

С обединени усилия служители от ДПП „Златни пясъци“, СИДП - Шумен, и ДГС - Варна, изнасяха отпадъци от териториите около Аладжа манастир. Активно се включиха и представители на Община Варна, Район „Приморски“, Варненски свободен университет и Икономически университет - Варна (сн. 6).

Диана ПЕТРОВА

Fusarium circinatum - опасно гъбно заболяване по видовете от род *Pinus*

Доц. д-р Маргарита ГЕОРГИЕВА, доц. д-р Ивайло ЦВЕТКОВ -
Институт за гората при БАН

През последните години развитието на силно вирулентния патоген *Fusarium circinatum* Nirenberg & O'Donnell (телеоморф *Gibberella circinata* Nirenberg & O'Donnell) представлява сериозна заплаха за близо 60 вида представители от род *Pinus* и дугласката (*Pseudotsuga menziesii*), причинявайки заболяването „смолист рак“. В зрелите насаждения повредите се изразяват в развитие на некрози по централното стъбло или клоните, поява на обилно смолотечение и загиване на дърветата, а в разсадниците - „полягане“ на пониците и увяхване на фиданките. Най-висока чувствителност към заболяването проявява лъчистият бор (*Pinus radiata*), следван от черния бор (*Pinus nigra*), дугласката (*P. menziesii*) и други. В България тези видове са използвани за създаване на горски култури, семепроизводствени градини, производство на фиданки в разсадници и озеленяване в градска среда, което увеличава риска от силно разпространение на заболяването при евентуално проникване на патогена на територията на нашата страна.

За първи път заболяването е наблюдавано през 1945 г. в югоизточната част на САЩ (Hepting, Roth, 1946), след което се разпространява в Япония и Корея (Kobayashi, Muramoto, 1989), Южна Африка (Viljoen et al., 1994), Централна и Южна Америка (Wingfield et al., 2002). Испания е първата европейска страна, където е открито заболяването преди близо двадесет години (Dwinell et al., 1998, Landeras et al., 2005), следват Португалия (Braganca et al., 2009), Франция (EPPO, 2006) и Италия (Carlucci et al., 2007). Понастоящем *Fusarium circinatum* е включен в списъка на карантинните патогени на няколко организации за растителна защита в Европа (EPPO, 2005). Въпреки че заболяването все още не е открито в повечето европейски страни, заплахата от проникването на *Fusarium circinatum* в нови територии нараства поради глобалната търговия с растения, трансграничните пътувания на хората, както и в резултат на физиологичното отслабване на дърветата и настъпването на благоприятни екологични условия за осъществяване на инфекция и развитие на патологичен процес. За потенциални вектори на разпространение на патогена се смятат интродукцията на живи растения за засаждане, търговията с дървен материал, пренасянето на заразени семена, шишарки и почва, разпространение на спорите чрез птици, бозайници, насекоми вредители.

Fusarium circinatum инфектира вегетативните и репродуктивните тъкани на чувствителните гостоприемници във всички възрасти - от фиданки до зрели насаждения. При възрастни дървета инфекцията настъпва върху стъблата и по-едрите клони, най-често в местата на наранявания, причинени от абиотични и биотични повреди, при изведени лесовъдски мероприятия, повреди от ксилофагни насекоми. (сн. 1 и сн. 2). Симптомите се изразяват в развитие на

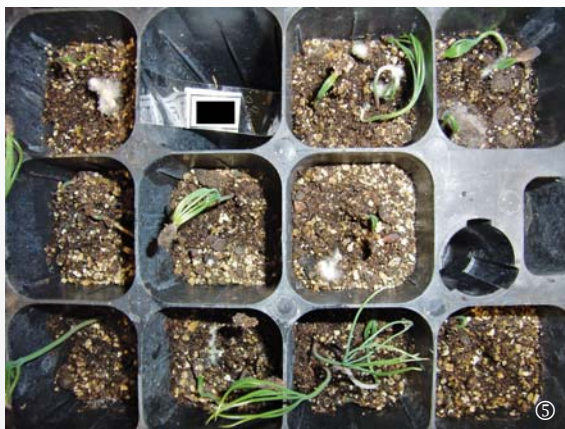
смолиста раковина и обилно смолотечение в мястото на инфекция, изсъхване на иглиците, постепенно загиване на дърветата от върха към основата. При напречен и надлъжен отрез на стъблата в мястото на инфекцията се наблюдава запълване на проводящите съдове със смола и кафяво оцветяване на дървесината (сн. 3 и сн. 4).

Най-често инфекцията се внася чрез заразени със спори на

патогена семена и по тази причина разсадниците са местата, където възникват най-сериозните повреди. Първите симптоми на заболяването се изразяват в увяхване на върховете на фиданките, последвано от поява на кафеникаво оцветяване по стъблото в областта на кореновата шийка, загиване на стъблото, полягане и

увяхване на целите растения (сн. 5 и сн. 6). В началния стадий на инфекцията върховете на корените загиват и губят способността си да приемат вода. С напредване на заболяването се наблюдава развитие на розов мицел около стъблата на фиданките.

Средствата за контрол на заболяването в разсадниците включват изгаряне на увредените растения и обеззаразяване на съдовете, помещенията и почвата за отглеждане на посадъчен материал. Интегрираните мероприятия за превенция на заболяването, които могат да намалят икономическите щети в зрели насаждения, са насочени основно към прилагане на строги карантинни мерки, избягване на нараняванията по стъблата при провеждане на лесовъдски мероприятия, изнасяне и изгаряне на инфектирани дървета, избор на устойчиви дървесни видове

при залесяване. Заплахата от проникване на патогена *Fusarium circinatum* в нови страни от Европа, в т.ч. и в България, нараства непрекъснато, ето защо е необходимо да се провеждат ежегодни мониторингови

наблюдения в разсадниците, семеипроизводствените градини, зрелите насаждения и урбанизираните територии.

През 2014 г. по програма COST (European Cooperation of Science and Technology) е учредена нова акция FP1406 PINESTRENGTH (<http://www.pinestrength.eu/>), чиято основна цел е да се подобрят познанията за биологията, екологията и пътищата за разпространение на патогена *Fusarium circinatum*, да се проучи възможността за разработване на ефективни и екологосъобразни стратегии за предотвратяване и смекчаване на последиците от неговото развитие. За да се постигнат тези резултати, в програмата са включени научни изследователи от 33 страни от Европа, Северна и Южна Америка, Южна Африка и Нова Зеландия, които постоянно да обменят своя опит.

Wood-Mizer®

LX
450

Нов банциг LX450 с двойна рама

Ключова иновация при банцига LX 450 е стабилната конструкция на главата, която държи контролен панел и двигател.

- Избор на двигателя – електрически 11, 15, 18.5 кВт
- Максимални размери на трупите – диаметър 92 см, дължина 6.4 м
- Широчина на рязане 80 см, дебелина на рязане 41 см

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
office@ecotechproduct.com

тел./факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 913 31 10

www.wood-mizer.bg

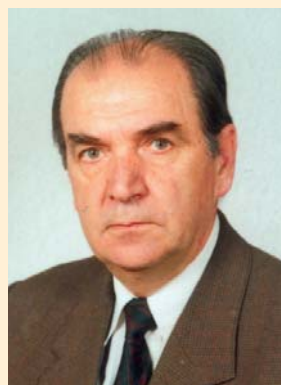
Инж. Борис БУЗОВ на 85 години

Роген е на 05.09.1932 г. в Перник. През 1956 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“. Започва работа като ръководител на ГТУ в Горско стопанство - с. Елешница. Тук открива нов разсадник, ръководи създаването на близо 10 000 гка горски култури.

През 1960 г. е назначен за старши инженер по залесяване и борба с ерозията в Окръжното управление на горите - Благоевград, а през 1961 г. е на същата длъжност в Окръжното управление на горите - Радомир.

Директор на ГС - Рилски манастир, е от 1962 до 1970 г., където израства като ръководител и постига високи успехи в основните дейности на стопанството. Тук инж. Бузов установява, че горната граница на гората се образува от особена форма на дъба и след проучвания съвместно с доц. Желяз Дончев открива, че това е нов за страната дървесен вид. Наречен е *Quercus protoruboroides* J. Doncev et B. Vuzov и след време в разсадника на стопанството са произведени фиданки, от които се създават първите култури.

В Министерството на горите и горската промишленост постъпва през 1970 г., като последователно

25 години е главен специалист по горско семенпроизводство и горски разсадници, началник на отдел „Залесяване и борба с ерозията“.

Зам.-председател на Комитета по горите при Министерския съвет е от октомври 1992 до февруари 1995 г., когато излиза в пенсия.

Работейки в областта на горското семенпроизводство и разсадници, залесяването и борба с ерозията, инж. Бузов израства като изтъкнат специалист.

По негова инициатива през 1970 г. е създадена Националната комисия по селекция, семействане и сортоизпитване, обединяваща практиката на специалистите от горскостопанските комбинати и горските семеконтролни станции, чиято роля във ведомството нараства значително.

Сериозен принос инж. Бузов има в създаването на семедобивните и регенеративните горски градини, построяването на съвременна шишаркосушилня в Разлог, семехранилището за горски посевни материали в Пловдив и запазването на горския генетичен фонд. Инж. Борис Бузов е съавтор на няколко учебника по горски култури за горските техникуми, автор е на много доклади, изнасяни на различни форуми, и на публикации в специализираните и други издания.

Инж. Борис ГОСПОДИНОВ

Роген е на 09.04.1937 г. в с. Белица (сега град), Благоевградска област. През 1963 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Започва работа в ГС - Добричице, като началник на горско-технически участък, а след това е главен инженер. За периода 1963-1965 г. с негово участие са построени шест възжени линии, което предопределя и бъдещата му работа, посветена на внедряването и разширяването на механизацията на технологичните процеси в дърводобива.

От 1965 г. постъпва като главен инженер в ГС - Бачево, а от 1966 до 1971 г. е директор. В този период у нас се внася значително количество румънски трактори „Универсал“, които преминават дооборудване в Завода за ремонт и нестандартно оборудване - Дупница. Под ръководството на инж. Сачков започва въвеждането на извоз на добитата дървесина с колесни трактори. Той става организатор и един от първите ръководители, внедрили комплексната организация на дърводобива у нас, при която сечта, извозът и разкрояването на най-ценните сортименти на временен склад се извършва от една бригада.

След постигнатите добри резултати през 1971 г. е назначен за главен механик на Комбината по горско стопанство и дървообработване в Благоевград със задача да разшири и ускори внедряването на колесни трактори и в другите стопанства на комбината.

От 1972 до 1976 г. е назначен за главен специалист в

Инж. Стефан САЧКОВ на 80 години

Енергомеханичния отдел на ДСО „Стара планина“ и това е периодът, в който инж. Сачков започва да доставя модерни, по-леки и маневрени моторни триони от Швеция - „Хускварна“.

През 1976 г. отделът преминава в структурите на Министерството на горите и опазване на околната среда, а след това е в Министерството на горите и горската промишленост и Комитета по горите, където инж. Сачков работи до 1991 г. като главен специалист и експерт по доставянето на машини за механизация на дърводобивния процес в страната. В резултат на неговата работа значително се увеличава вносът на дърводобивна техника.

След промените в структурите на горската администрация през 1992 г. той участва в създаването на филиала на фирма „Хускварна“ в България. Като един от двамата управители създава стоици магазини в страната и ръководи продажбите на горска и градинска техника в „Хускварна - България“ ЕООД (после АД), където се пенсионира през 2005 г., продължавайки да работи до април 2017 година.

За дългогодишната си активна дейност в поделенията на горското ведомство инж. Стефан Сачков е удостоен с редица отличия и награди, между които значка „Отличник“ на МГТП, орден „1300 години България“ и „Орден на труда“ - златен.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Роден е на 28.09.1942 г. в Малко Търново, Бургаска област. През 1960 г. завършва Техникум по горско стопанство „Христо Ботев“ във Велинград. През 1971 г. се дипломира във ВЛТИ, като през учебната 1970-1971 г. специализира във Факултета по горско стопанство на Кралската селскостопанска академия в Копенхаген, Дания, където подготвя дипломната си работа.

Д-р инж. Дико ПАТРОНОВ на 75 години

лото предложение за внедряване в практиката на показатели за оптимални условия на месторастения за производство на специална гъбова гървесина в Странджа и Източна Стара планина; биологичната продуктивност на естествени насаждения и култури от гъбове, източен бук и иглолистни; състоянието и перспективите на иглолистните култури; идентификацията на южноевксински горски асоциации и системи и методи за тяхното стопанисване и опазване на биологичното разнообразие. Ценни са и другите му изследвания за тази планина - върху климатичните елементи в реликтивните гори, проучванията и предложенията за създаване на резерватите „Тисовица“ и „Средока“ и други защитени местности („Парория“, „Марина река“, „Руденово“, „Велека“), зонирването и консервационната значимост на старите гори.

През 1988-1991 г. са създадени колекционните участъци (гендрариуми) край Приморско на площ 155 дка, с над 120 гървесни вида и произхода, и край Малко Търново - 36 дка, с над 40 гървесни вида. Общият брой на научните публикации на г-р инж. Дико Патронов е над 80, основно в специализираните списания и издания на БАН. Участвал е с научни доклади в международни конференции и симпозиуми.

Самостоятелно или в съавторство, е издал книгите „Природен парк „Странджа“ (1999), „Природно богатство, археологическо наследство, духовна култура, туризъм“ (2004), „Флористична характеристика на биосферен резерват „Узунбужак“ (2005), „Към върховете на Странджа“ (2010), „Великата Странджанска пустиня - неповторимост и предизвикателства“ (2011).

От 1998 до 2000 г. е председател на Съюза на лесовъдите в България.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

От 1962 до 1967 г. работи като началник-участък, а през 1971-1975 г. е заместник-директор на ГС - Малко Търново.

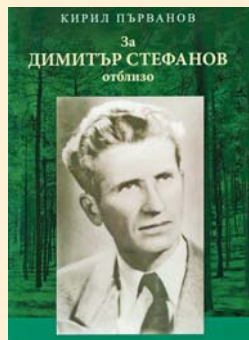
От средата на 1975 г. постъпва като научен сътрудник по екология на гората в Опитната станция по гъбовите гори - Бургас, където работи до 1991 година. През 1991 г. става заместник главен директор, а от 1992 г. е главен директор на Районната дирекция по горите - Бургас.

От 1997 до 2001 г. е ст.н.с. в Опитната станция по гъбовите гори - Бургас. По-късно, до края на 2002 г., е началник на Регионалното управление по горите в Бургас, където се пенсионира. През 2003-2010 г. е експерт в „Кроношпан - България“ ЕООД - Бургас.

През 90-те години под ръководството на г-р инж. Дико Патронов в РДГ - Бургас, се възстановяват активните действия по многофункционалното стопанисване на горите. Извършени са необходимите предварителни проучвания, обсъждания и междуведомствени съгласувания по подготовката и обявяването на Природния парк „Странджа“ през 1995 година.

През 1982 г. защитава кандидатска дисертация за научната степен „доктор“. Хабилитиран е за старши научен сътрудник II степен (доцент) по горска екология в ОСДГ - Бургас, през 1988 година. В научноизследователската и приложната дейност на г-р Патронов намират място разнообразни проучвания върху целта на производството във високостъблените гъбови гори; почвено-релефния комплекс с последва-

Нови книги

Кирил Първанов. За Димитър Стефанов отблизо. София, 2017 г., 127 стр.

Проф. г-р Димитър Стефанов е един от изявените практически дейци, изследователи и преподаватели в областта на горите, които работят най-активно в първата половина на XX век. Лесовъдният факултет на Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет, който

той завършва през 1930 г., и Висшето техническо училище в Мюнхен, където през 1940 г. защитава докторска дисертация, са основата за изграждането на Димитър Стефанов като лесобиолог и водещ учен по гор-

ска фитопатология и ентомология. Работи в различни райони на България, но и като начинаещ лесовъд, и като ректор на ВЛТИ (сега Лесотехнически университет) се отличава със скромност и трудолюбие. С неговите изяви в лесотехническата практика, наука и образование е пример за всеотдайност и обич към българската гора.

Възпитаник на ВЛТИ, авторът на книгата инж. Кирил Първанов, след като се пенсионира от ръководния пост в областта на мебелното производство, посвещава живота си на съхраняване на паметта за историческото развитие на част от горската промишленост и дейците ѝ, като издава 5 книги. Димитър Стефанов е професорът от студентските години на Кирил Първанов и баща на съпругата му. Затова книгата е написана наистина „отблизо“ и с много любов.

Весела ГЕРЧЕВА

“В „Музейко“
родителите
виждат децата си
по друг начин

Весела Герчева е родена през 1975 г. в София. Завършва археология в СУ „Св. Климент Охридски“ и специализира „Интерактивна педагогика и образование в музейна среда“. Докторант е по публична археология в Нов български университет. През 2003 - 2007 г. е директор на Български дарителски форум.

Инициатор е на Проект за образователни детски кътове, насочен към подобряване на работата на българските музеи с деца и млади хора. С подкрепата на колегите си от Департамент „Археология“ в НБУ става негов координатор. Проектът е изпълняван в периода 2008-2013 г. в сътрудничество с Американската асоциация на детските музеи и финансиран от Фондация „Америка за България“.

Един от съоснователите е на детския научен център „Музейко“ и участник в екипа му от 2013 година. Чувства се благодарна за изключителната възможност да сбъдне нещо, за което е мечтала, и да види реализацията на „Музейко“ от идея до реално функциониращо място. От две години е директор на „Програми и изложби“ в музея. „Музейко“ е най-големият детски научен център в Източна Европа. Изграден е върху разгънатата площ 3500 м², 2000 м² от които са заети с над 130 интерактивни игри, посветени на наука, инженерство, екология, комуникации и изкуства, и Планетариум. Те подпомагат по увлекателен и лесен начин желанието на подрастващите да учат, играейки.

Център в интериора на „Музейко“ е неговото великанско Дърво - огромна конструкция, която свързва най-ниската с най-високата точка в сградата, но и праисторията с Космоса, миналото с бъдещето. Около Дървото интериорът на „Музейко“ е разделен на епохи - минало, настояще и бъдеще. Детският научен център е част от Асоциацията на детските музеи в САЩ и ECSITE - Мрежата на научните центрове и музеи в Европа.

- Вие сте били основната движеща сила на проекта „Музейко“. Как стана всичко?

- „Музейко“ е изключителен по мащаба си проект. В него участваха над 250 специалисти от най-различни области - архитекти, дизайнери, учени, художници, писатели. Буквално всеки от тях е надхвърлил строгите изисквания на работата - посветил е на идеята извънредни часове, мислил е посред нощ, решавал е проблеми. Работата с тези хора е наистина уникална - даваш си сметка, че всеки от тях е движещата сила на „Музейко“, че без нито един от тях той не би могъл да се от-

крие. „Музейко“ се превърна от мечта в реалност благодарение на Фондация „Америка за България“. Тяхната инвестиция в проекта е над 18 млн. щ. долара, но и повече от това - идеи, мениджмънт на изключително високо равнище.

- Сградата на детския научен център е в пълния смисъл на думата „зелена“. Ще ни разкажете ли за този тип строителство по проекта?

- Стремим се към това „Музейко“ да бъде пример за децата във всяко отношение. Сградата има сертифици-

кам LEED Gold, който удостоверява устойчивия ѝ начин на строеж с внимание към околната среда. От избора на материали и изпълнители до вложените технологии за събиране на вода. Сградата се стреми да намали въздействието върху околната среда. Продължаваме тази посока в работата си с активно рециклиране и компостиране на отпадъците. Разработваме и проект за собствена образователна градинка.

- Представяте българските и световните научни достижения по разбираем за подрастващите начин. Изненадват ли се възрастните от възприемчивостта и интелекта на децата?

- Винаги! Децата знаят. Това е мотото на „Музейко“ и наше истинско убеждение. Децата имат естествена склонност да изследват и научават. Те не се съобразяват с рамките и често виждат нещата с оригинален, непредубеген поглед.

- Срещате малките с вдъхновяващи учени, а изборът на професия променя живота. Вие сте археолог - и при Вас ли се случил така?

- Изцяло. Моето увлечение и интерес към археологията се дължи на приятели на семейството ми, които работеха с археолози по интердисциплинарни изследвания. Техните истории ме запалиха към сглобяването на минало от парченца информация.

- Цялата сграда „подканва“ за повече практика и експерименти, обмислящи и затвърждаващи теорията. Кои са най-интересните техники?

- Чудесното е, че всеки си има негова представа за най-интересната инсталация, а някои деца намират изцяло нови начини да ги използват. За мен е трудно да избира най-интересната. Харесвам някои от сложните инсталации - симулатора на изстрелване в Космоса, кълбото, в което можеш да предизвикаш буря, станцията с информация за различните храни. Но харесвам и една изцяло без технологии - метеорологичната клетка, която направиха и дариха метеоролозите от Националния институт по метеорология и хидрология.

- Научават ли се децата на отговорно отношение към природата и ресурсите в „Музейко“?

- Отговорното отношение към ресурсите е урок, който се учи дълго и предимно с личен пример от родители, учители, среда. В нашия център се опитваме да подпомогнем този процес, като показваме неразривната връзка между нас, хората, и природата. Излож-

бата ни на етаж „Настоящето“ е изградена изцяло около тази концепция - колко свързани сме помежду си и колко крехка е тази връзка.

- Учителите също учат тук. Осъществява ли се обмен на идеи и техники?

- В „Музейко“ идват изключителни учители, които са отдадени на децата и правят много жертви и компромиси, за да ги стимулират в система, която отчаяно се бори срещу всичко иновативно. Ние си показваме методи и възможности взаимно. По съвет на учителите например открихме иновативна платформа (mumuzeiko.bg), в която предоставяме за безплатно сваляне интерактивни уроци, предназначени за изнасяне в училище. Чрез нея ще осигурим достъп на деца, родители и учители до повече материали в научна сфера, за която биха искали да знаят повече. Разчитаме много на нея за по-близка връзка с аудиторията ни.

- Откриват ли родителите нещо ново за себе си в музея?

- Вероятно това е най-голямото ни постижение - родителите виждат децата си по друг начин в „Музейко“, защото прекарват с тях различно, истински качествено време.

- Какво ни казва „Музейко“ за биоземеделието като елемент от опазването на околната среда?

- „Музейко“ се старее да предоставя възможност на децата да изградят свое мнение и да изследват различни перспективи. Биоземеделието представяме чрез наистина страхотна мултимедийна игра за различните възможности за отглеждане на култури и предоставяме избор на децата, който се отразява върху качеството на отглежданите плодове и зеленчуци и вкуса им.

- Ставаме свидетели на примери за нарастващо консуматорско общество. Как да фокусираме вниманието към намаляващите ресурси на Земята?

- Струва ми се, че с не по-малко сила се раждат и развиват и противоположните тенденции - на минимализъм, на отказ от консумация, на намаляване на вещите, които притежаваме. Според мен консуматорското общество има достоен противник.

- И традиционния за списанието въпрос: Какво е за Вас природата?

- Убежище ... и обективност.

С госта разговаря ЖЕНЯ СТОИЛОВА

Симпозиум за съвременно изкуство „Ломея - 2017“ в ПП „Русенски Лом“

Участници в „Ломея - 2017“ с директора на ДПП „Русенски Лом“
инж. Цонка Христова

От 23 август до 3 септември за осемнадесети път ДПП „Русенски Лом“ организира Симпозиум за съвременно изкуство „Ломея“. Темата, определена от куратора, беше „Горска орхидея“.

8 творци от 4 държави - Словения, Франция, Испания и България, бяха вдъхновени от природното и културното наследство на парка и творяха в Природозащитния комплекс „Ломовете“ край с. Нисово. Традиционната изложба на открито този път излезе от границите на парка и се проведе в с. Бръшлен, за да запознае жителите на община Сливо поле и с друга дейност на ДПП „Русенски Лом“ - освен поддържане на съоръженията на защитената местност „Калимок-Бръшлен“.

На 3 септември изложбата „Ломея - 2017“ беше открита в Русенската художествена галерия, а след приключването ѝ експонатните станаха част от колекцията „Ломея“, която е на разположение за разглеждане в Природозащитния комплекс „Ломовете“.

ДПП „Русенски Лом“

Международния ден на лешоядите отбеляза ДПП „Врачански Балкан“

На 2 септември бе проведена екскурзия за наблюдение на белоглавите лешояди, организирана със съдействието на Дружеството за защита на хищните птици. В прехода се включиха експерти от парка и туристи, които с помощта на бинокли и наблюдателна тръ-

ба имаха възможност да наблюдават 20 белоглави лешояда в района на адаптационната волиера, площадката за подхранване и скалните масиви над с. Долно Озирово (снимката).

Благодарение на усилията на Дирекцията на парка, Дружеството за защита на хищните птици, Сдружението „Зелени Балкани“, Фонда за дивата флора и фауна през последните 15 години популацията на белоглавите лешояди е възстановена и наброява 50 птици. В началото на август са установени общо 13 двойки, от които 8 успешно са отгледали по едно малко, наблюдавани са и новосформирани се двойки. Белоглавите лешояди са най-големите птици, които се срещат на територията на ПП „Врачански Балкан“. Видът е включен в „Червената книга на България“, а паркът е едно от малкото места в нашата страна, където той може да бъде наблюдаван. Международният ден на лешоядите има за цел да информира широката общественост за нуждата от опазването им и за проблемите, заради които те са на път да изчезнат.

ДПП „Врачански Балкан“

Международен конкурс

Заслужена награда за ПГГС „Христо Ботев“ - Велинград

От 3 до 9 септември руският град Химки бе домакин на XIV Международен младежки горски конкурс, провеждащ се всяка година под егидата на Федералната агенция по горско стопанство на Русия. Целта на инициативата е обмяна на знания и практически опит в областта на лесоустройството и екологията на младежи от различни страни и бъдещо сътрудничество.

В тазгодишното XIV издание на конкурса ученицата от 10 клас на Професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ - Велинград, Фатима Кейбашиева, с научен ръководител Снежана Гончева - преподавател по руски език, представи и защити на руски език темата „Глухарите в България: Снимай! Не убивай!“ и получи специалната награда на Агенцията - грамота и предмет-

на награда (снимката).

След церемонията по награждаването всяка делегация посади фиданка в Паметна алея. Участниците посетиха Кремъл в Москва и Юсуповския дворец в Санкт-Петербург.

ПГГС „Христо Ботев“ - Велинград, което в годините се запази като професионално средище за подготовка на средни кадри в областта на горското и ловното стопанство, в началото на юли е обявено за училище с национално значение и държавен статут към Министерството на образованието и науката.

Снежана ГОНЧЕВА преподавател
в ПГГС „Христо Ботев“

Съхненето в цифри

От началото на август Изпълнителната агенция по горите осъществява постоянен седмичен мониторинг за санитарното състояние на иглолистните гори в страната.

Инвентаризирани иглолистни площи със съхнене, засегнати от вредители, болести и абиотични фактори, към 15 септември са 32 788.943 ха, от които 1184.25 ха са в недостъпни гори.

Общата площ на нападнатите от корояди територии в страната е 10 716.42 ха, от тях силно засегнати са 7369.24 хектара. Най-пострадали са горските насаждения в районите на Регионалните дирекции в Кюстендил - 2798 ха, Смолян - 2102 ха, и Кърджали - 1920 хектара. Общият обем на засегнатата дървесина е 1 451 217.0 м³ стояща маса.

Съхнещите от болести масиви са 6845.89 ха, от които силно увредени - 1 935.4 хектара. Най-тежка е ситуацията в районите на Регионалните дирекции по горите в Пазарджик - 1884 ха, РДГ - Кърджали - 1716.5 ха и РДГ - Стара Загора - 905 хектара. Подлежащата на сеч дървесина е 528 393 м³ стояща маса.

Абиотичните фактори са причина за съхненето на 15 226.6 ха иглолистни гори. Голяма част от тях попадат в териториалния обхват на

РДГ - Кърджали - 6861 ха, и РДГ - Смолян - 4375 хектара. Силно засегнатите площи са 1639.5 ха, а подлежащата на усояване дървесина е 991 687 м³ стояща маса.

Общинските горски територии със съхнене са 3040.06 ха, което представлява 3.3 % от иглолистните им гори. Най-много са горските насаждения, нападнатите от корояди - 1292.43 ха, следват пострадалите от абиотичните фактори - 952.7 ха, и увредените от болести - 794.9 хектара. Възложен е добивът на 143 454.6 м³ стояща маса, от които са добити 73 839.75 м³ дървесина.

Засегнатите масиви - собственост на физически и юридически лица, са 2473.5 ха, което е 2 % от общата им площ. Увредените от абиотични фактори са 1243.5 ха, нападнатите от корояди - 1063 ха, и съхнещите от болести горски насаждения - 167 хектара. Възложен е добивът на 133 657 м³ стояща маса, от които са добити 26 380 м³ дървесина.

Общо иглолистните гори на територията на страната, увредени от различни болести, вредители и абиотични фактори, са 2 971 297 м³ стояща маса. Възложен е добивът на 1 748 107.4 м³ стояща маса, от които са добити 893 248 м³ дървесина.

Новини от държавните предприятия

ЮЗДП - Благоевград, инвестира в дейности за приходи от недървесни горски продукти

Собствена ягодова градина на площ от 2.5 дка е създадена в ДГС - Рилски манастир. С доброволния труд на служителите и работниците от териториалното поделение на ЮЗДП и със средства от стопанската дейност в горския разсадник „Гере-на“ - с. Стоб, са засадени 17 400 растения. Използвано е свободното пространство в генеративната градина от бяла акация на площ от 5 дка, създадена миналата година за производство на качествени семена за залесяване.

Ягодовите насаждения са от сорта „Кле-

ри“ - един от най-ранните и с много добри вкусови качества на плодовете. Разсадът е сертифициран, доставен от Италия от най-големия производител на посадъчен материал на ягоди, малини, къпини в Европа - „Мацоли груп“. За да бъдат осигурени максимално добри условия за плододаване, е изградена капкова напоителна система (снимката). Първата реколта се очаква напролет.

Снежана ПАСКАЛЕВА

IN MEMORIAM

На 19 август почина инж. Светослав Иванов ТАТАРСКИ.

Роден е на 25.02.1965 г. в София. Завършва средното си образование в Сливен. През 1994 г. се дипломира в Лесотехническия университет, специалност „Горско стопанство“. През 2007 г. завършва второто си висше образование

във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, специалност „Стопанско управление“. През 1996 г. постъпва в ДЛ - гр. Сандански, където работи до 2001 г. като началник на ГСУ - Мелник, а след това - до 2011 г., е директор. През 2012-2013 г. е главен горски инспектор в РДГ - Благоевград. От октомври 2013 г. до 2015 г. е директор на ДГС - Кресна.

Поклон пред светлата му памет!

На 6 септември почина д-р инж. Иван Петров КОСТОВ.

Роден е на 24.01.1935 г. в с. Драгойново, Пловдивска област. ВЛТИ завършва през 1963 година. Трудовата си дейност започва в ГС - Поморие. През 1965-1966 г. е главен инженер на ГС - Малко Търново. Директор на ГС - Граматиково, е от 1967 до 1971 година. След което постъпва в РДГ - Бургас, където последователно - до 1990 г., е лесничей, главен експерт и зам.-директор, оставяйки след себе си мащабни залесявания, укрепяване на водосборите на язовирите „Камчия“ и „Ясна поляна“, крайпътни залесявания.

През 1974 г. защитава докторска дисертация върху устойчивостта на иглолистните култури в Странджа.

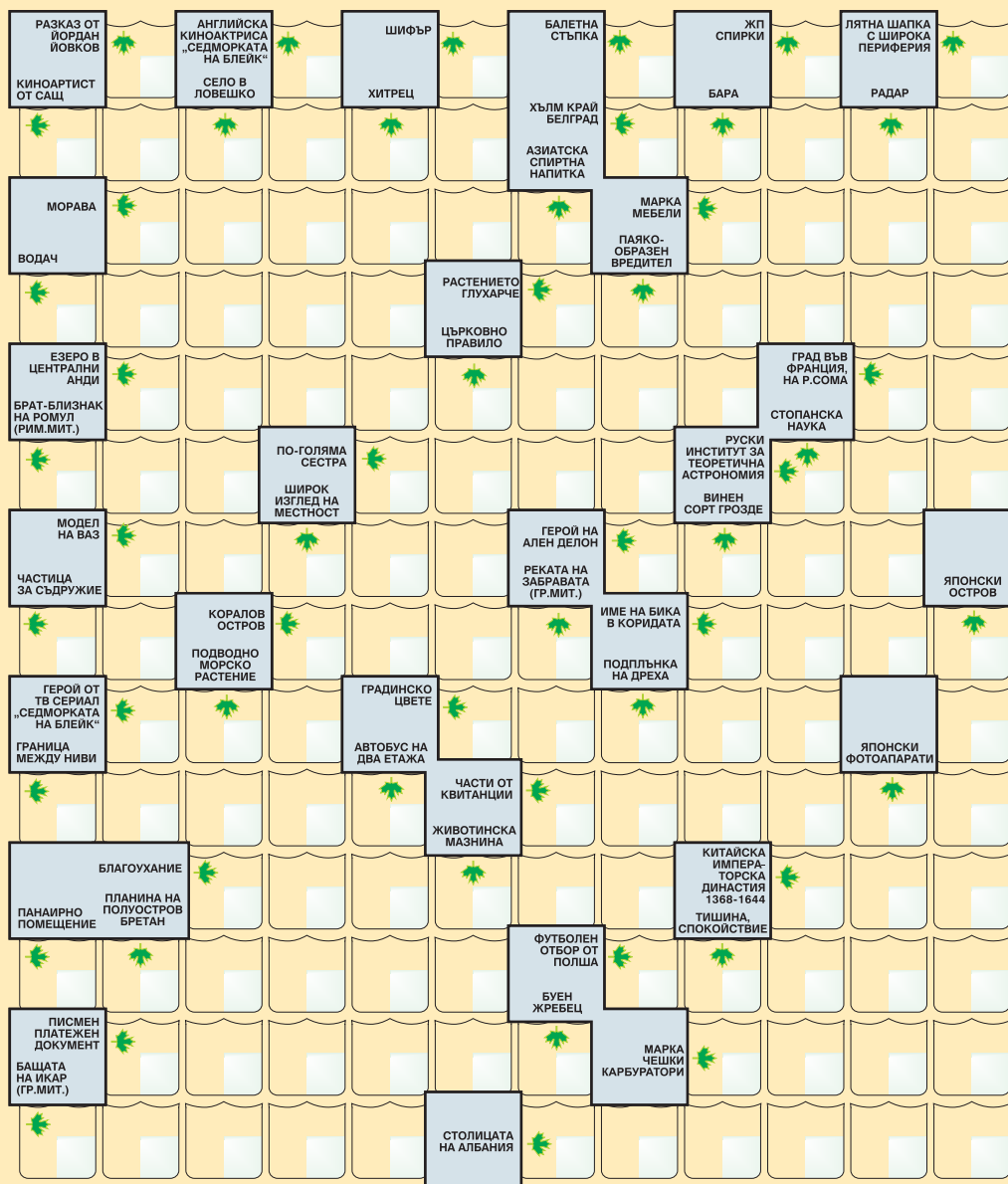
През 1991 г. е назначен за главен директор на РДГ - Пловдив. От 1993 до 1995 г. е зам. главен директор на РДГ - Бургас. От 1995 до 1996 г. е заместник-председател на Комитета по горите.

Д-р инж. Иван Костов е автор на метода за възобновителна сеч за превръщане на издънковите гори в семенни чрез средностъблено стопанство. Издава самостоятелно и в съавторство няколко книги за горските ресурси и стопанисването им в Бургаския регион. Над 70 са заглавията на публикациите му. Носител е на високи държавни отличия. До последния си дъх продължава да живее с проблемите на горския сектор, изказвайки гражданската си позиция в редица статии.

Поклон пред светлата му памет!

РЕЧНИК: АРЕ, ЗЕН, НИВЕТ, ОКИНАВА.

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 8/2017:

ВОДОРАВНО: „Желанието“, КЕРАСТАЗ, Карантина, ДАИ, Юта, РАИ, Узо, Оса, Политолог, Табакера, РАНИТИДИН.

ОТВЕСНО: Декарт (Рене), Злота, Лер, Ало, ЛАН, Парад, РИБИ, „Нана“, Тат, Писти, Токи, Ети, Лед, Станка, Спори, Ози, Ива, Ган.

Саморасляци

Старият горски бай Нено Балканджията отсяда в хотелче в областния град, където е командирован за проверките в горите. Вечерта е в ресторанта с бутилка вино. Гледа на съседната маса млада жена с празна чаша.

- Да Ви предложи още вино, госпожице? - галантно се обръща горският към дамата.
- Не, благодаря - учтиво отказва тя. - Имам проблеми с краката.
- Какво, подуват ли се? - загрижено пита бай Нено.
- Не, разтварят се...

***

- Толкова години търсих „G“ точката на жена ми... - споделя бай Нено с компанията в кръчмата.
- И какво, намери ли я? - любопитстват приятелите.
- Не.
- Защо?
- Оказа се, че тя била у сестра ѝ.

***

Нено се оплаква на компанията:

- Какво да правя? Пълен съм с адреналин. Мятам бракониерите и нощем, и денем, скачам и с бърнджи, и с парашут, тичам по маратони, но не ми стига емоцията.
- Що не си хванеш любовница, бе горски. - предлага Пешо.
- Имам, даже не една, а три...
- Ами... разкажи за тях на жена си.

***

На масата сяда нов член на компанията.

- Защо ти казват Копривата? - пита бай Нено.
- Защото не пия ракията, а я жуля...

***

- Бясна съм - оплаква се Неновица на съседката. - Заплаших Нено, че след като нямам какво да облека, ще изляза гола на улицата.
- Ужас! И мой какво?
- Каза ми, че след като така и така ще излизам, да му купя още бира.

Обичам България

Светъл ден!

Пристъпям полека по пътеката, изкачваща се към Бъбрека, едно то Седемте рилски езера. Зад мен се смаява едноименната хижа. Подминават ме хора с бели дрехи. „Светъл ден!“ - поздравяват радушно и със загадъчна усмивка те. И някак бодро и леко се възнасят нагоре. Опитвам се да ги следвам по-отблизо, но не става - задъхвам се. Не е от възрастта, къде, къде по-беловласи ме подминават, сякаш съм жалон от зимната маркировка на маршрута.

„Светъл ден!“ - отново дочувам край себе си. „Светъл, светъл.“ - мърморя и аз, а защо не „Добър ден!“, както си му е редът.

Явно всичко им е светло на тези хора, последователите на Петър Дънов. Посрещат изгрева и светлината на деня от височината над хижата, наименована още от Учителя Молитвен връх. От там се ширват зашеметяващи с величието си мощни феерични синкаво-зелени вълни, въздигащи се към безкрая над хоризонта. Към синевата, в която сякаш потъваш, потъваш. И уж е синева, но някак светлослатиста, искряща, нежна като милувка. По някое време „изплуваш“ и... чудо, самият ти си изпълнен със светлина. Чернилката от делника е отмита.

Не всеки може да усети това чудно вътрешно преобразяване. Но всеки може да види чудото на борбата на светлите сили с тъмните. Край Бъбрека има поляна. На нея хората с бели дрехи играят танци, заведени им от Учителя. Паневритмия. Тази година пристъпващите в ритмите на музика и песни бяха над 1500. Миналата - почти 1000.

Тази година на 19 август, началото на Слънчевата Нова година и Преображение по стар стил, синевата над тях бе в изобилие. Но миналата година слънцето бе в епична битка с черните облаци. Те прииждаха откъм връх Мусала и аха да засенчат поляната, но някаква сила ги връщаше обратно. И така почти два часа, толкова, колкото продължават танците. Наблюдавал съм и друг път играещи на високата поляна до връх Харамията. Небето затулено от облаци, а само там, над белите кръгове, златистите слънчеви лъчи пробиват облаци и повече от час даряват светлина.

С какво е неповторимо това късче от планината, скътано в циркуса на Седемте рилски езера? Скорошни геодезични изследвания твърдят, че тук е една от петте най-силни енергийни местности в Европа. Знал ли е това преди повече от век Петър Дънов? Защо именно тук, където ангелите буквално гонят демоните, той е донесъл учението за силата на любовта, мъдростта, правдата, истината, добротата? Трудно се проумява, освен ако не се потопиш в искрящата светлина.

Борис ГОСПОДИНОВ

ВЗИСКАТЕЛНИ УСЛОВИЯ

НАДЕЖДЕН ПАРТНЬОР

Нашата разработка никога не спира, както и сътрудничеството ни с професионални горски работници, които използват нашите машини. Така създаваме триони, които Ви помагат да работите по-дълго, произвеждат по-малко вибрации за по-малко умора и са оборудвани с функции, предоставящи високи нива на сигурност. Всеки модел Ви дава мощността, производителността и отличния дизайн, който очаквате от Husqvarna.

HUSQVARNA 562 XP® AutoTune

Autotune – осигурява оптимално ниво на работа и двигателят ще бъде настроен автоматично на максимална мощност при всякаква температура и влажност. Осигурява ниска консумация на гориво и по-малко вредни емисии, както и увеличава мощността, благодарение на X-TORQ®. Притежава система за центробежно пречистване на въздуха Air Injection™. Функцията Low Vib абсорбира вибрациите.

 Husqvarna®

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. „8-ми декември“ 13, тел.: 024 666 910
e-mail: info@agroland.eu
www.husqvarna.bg